

POŠTINA PLAČANAV GOTOVINI.

ŽENSKI SVET

LETNIK VII.

NOVEMBER 1929.

ŠTEV. 11.

VSEBINA 11. ŠTEVILKE:

OBRAZI IN DUŠE: RENATA TYRŠOVA. — (Joža Trdnova)	321
VSI SVETI. — (Anka Nikoličeva)	324
BRIDKOST. — Pesem. (Ema Deisingerjeva)	327
PISMO V VEČNOST. — (Milena Mohoričeva)	328
DANES. — PESEM. — (Mirko Kunčič)	329
POVEST SVAKINJE. — Carola Prosperi, prev. Ivan Vouk	329
NAPOLEON IN ZENŠKE. — (Josip Turk)	333
NAŠA DECA. — (Marijana Željeznova-Kokalj)	340
SKUPŠČINA NARODNEGA ŽENŠKEGA SAVEZA V JUGOSLAVIJI. — (Vida P.)	342
ZAKRITI S TEMNIMI ZAVESAMI. — Pesem. — (Radivoj Rehar)	348
NE GOVORI, SESTRA. — Pesem. — († Srečko Kosovel)	348
IZVESTJA: Po ženskem svetu. — Materinstvo. — Higijena — Kuhinja. — Go- spodinjstvo	349

MODNA PRILOGA. KROJNA POLA.

„ŽENŠKI SVET“

Izhaja vsak mesec v Ljubljani. Letna naročnina Din 64.—, pol-
letna Din 32.—, četrletna Din 16.—. Za Italijo Lir 20.—, za
U. S. A. Dol. 2.—, za Argentinijo Pes. 450, za Avstrijo Sch. 10.—
ostalo inozemstvo Din 85.—.

Uredništvo in uprava Tavčarjeva ulica 12/II.

Izdajateljica in odgovorna urednica: Darinka Vdovičeva.

Tiska tiskarna J. Blasnika nasl. v Ljubljani.

Odgovoren Janez Vehar.

DARINKA VDOVIČ

prej Ivanka Praznik

LJUBLJANA, ERJAVČEVA CESTA ŠTEV. 2

(NASPROTI DRAMSKEGA GLEDALIŠČA)

Priporoča veliko izbiro pisem-
skega papirja, šolske knjige in
zvezke, pisarniške potrebščine.
Primerna darila za vse slav-
nostne prilike.

Cenjenim naročnicam „Ženskega Sveta“ 10% popust

OBRAZI IN DUŠE.

Renata Tyršová.

S svojo veliko izobrazbo, prirodno inteligenco, globokim značajem, iskreno ljubeznijo do češkega

naroda, zlasti mladine, ter s svojo neizčrpno energijo si je Renata Tyršová pridobila trajnih zaslug.

Rodila se je 31. julija 1854. v Pragi kot edina hči Katarine in Jindřicha Fügnerja. V knjižici „O materi“ pravi: „Od vsega dobrega, kar mi je naklonila usoda v sedemdesetih letih mojega življenja, ne cenim ničesar

tako visoko, kakor to, da sem vzrastla med dvema plemenitima človekoma, ki sta se razumela, ki nista z malenkostnimi prepiri rušila

čistega ozračja v svojem domu in ki sta z ljubeznijo, ki ju je družila, prepletla dni mojih otroških let.“

V šolo ni hodila. Imela je ves čas domače učitelje. Ko je bila stara štiri leta, je dobila prvega, in sicer Josefa Novotnega, ki jo je učil osnovnih nauk v nemškem in češkem jeziku.

V šestdesetih letih, v letih češkega prepороda, je imela priliko poslušati doma različna politična razmotrivanja, ki so

se ji globoko vcepila v mlado dušo. Tako je bila mala Renata dobro poučena o stvareh, o katerih sicer otroci njenih let navadno nimajo

niti pojma. V rodbinah njenih staršev so po tedanji šegi govorili nemški, njena mati ni češki niti dobro znala; ko pa je zavel nov duh, se je vse izpremenilo. Renata je pustila nemške knjige ter se učila samo še iz čeških. V Pragi se je tedaj začela shajati češka narodna družba, kamor so zahajali tudi Fügnerjevi ter se seznanili z odličnimi Čehi.

Vse to se je še stopnjevalo po ustanovitvi „Sokola“, ki mu je bil prvi starosta Jindřich Fügner, prvi načelnik pa njen poznejši mož Miroslav Tyrš. Ko so uvedli telovadbo za otroke, so peljali tja tudi malo Renato, in od tega trenutka je živela in rasla s „Sokolom“.

Leta 1865. ji je umrl oče. Ta bolestna izguba bi bila imela za njen nadaljni razvoj brez dvoma še težje posledice, če bi ne bili ostali z materjo v trajnih stikih z njegovimi prijatelji, zlasti z dr. M. Tyršom.

Tyrš je prevzel duševno vzgojo mlade Renate. Upošteval jo je poučeval zlasti v kulturni zgodovini in sicer največ o upodabljaljoči umetnosti. Od dvanajstega leta dalje se je učila francoščine, pozneje tudi angleščine in ruščine. Ko je mati videla, da se zanima zlasti za upodabljaljočo umetnost, ji je preskrbela za učitelja znaneга slikarja pros. Safařoviča.

Leto nato se je poročila z dr. Tyršem in se podala z njim za daljši čas v umetniški Dresden, pozneje tudi v Berlin, Švico, Francijo, Italijo in Dalmacijo. Že kot učenka je pomagala Renata Tyršu zbirati material za njegova znanstvena dela, kot soproga pa je postala kmalu njegova neutrudljiva sodelavka.

Po Tyrševi smrti je ostala Renati samo še mati. Obe vdovi sta tedaj sklenili, da bosta živeli mirno in tiho sami zase. Toda v Renati se je skoro zopet vzbudilo prejšnje veselje do dela in prijatelji, ki so poznali njene zmožnosti, so ji k delu prigovarjali, dokler se ni tudi sama zavedla, da jo češki narod še potrebuje.

Renata, ki se je bila globoko uživala v literarno delovanje svojega soproga, je postala po njegovi smrti v marsičem njegova naslednica. Najpreje je uredila njegov preostali material za sokolsko zbirko, v „Osvěti“ je nadaljevala njegove članke o umetnosti, priobčila potem tudi več daljših samostojnih spisov itd.

Toda Renata Tyršová se po smrti svojega soproga ni udeleževala le literarno, ampak je bila mnogo zaposlena v raznih društvih in šolah.

Poleg člankov v „Osvěti“ je pisala o umetnosti tudi v „Světozoru“ in v „Národních Listích“.

Njene razprave in članki, ki so jih Čehi čitali z izrednim zanimanjem, so imeli velik vpliv; pokazala je v njih, kako se da umetnost čutiti in razumeti. Med najznačilnejšimi njenimi članki so: Antoine Wiertz (1880.), K razstavi Manesovih del (1881.), Narodno gledališče

kot umetnina (1884.), *Boj za pravico narodne umetnosti*, *odstavek iz francoske arheologije* (1885.), *Kako so pri nas pisali o Manesu* (1889.), *Iz korespondence Jos. Manesa* (1900.), itd. itd.

Glavni predmet njenih študij je bil slikar *Josef Manes*. S svojimi kritičnimi, duhovitimi in informativnimi članki o njem ni vzbudila zanj samo pravega zanimanja, ampak mu je določila tudi mesto, ki mu po vsej pravici gre.

Poleg tega je pisala *Renata Tyršová* tudi izvrstne kritike o sodobnih umetniških publikacijah in drugih predmetih, tako o umetniških razstavah v Pragi in tujini, o narodnih vezeninah, narodnih nošah itd.

Zelo mnogo se je ukvarjala zlasti z narodnimi vezeninami; poleg razprav, ki jih je objavljala v raznih časopisih, je imela tudi nešteto predavanj o tem predmetu. Mnogo je storila za razstave doma in v tujini, Parizu, Londonu, Leningradu.

Ljubezen do narodne umetnosti je prenesla *Tyršová* tudi v svoj najljubši delokrog, v šolo. Na njeno pobudo so začeli po vseh šolah delati narodne vezenine po starih tehnikah in izginili so šablonski vzorci nemških modnih listov. V raznih tečajih je predavala učiteljicam o zgodovini narodnih noš ter napisala tudi knjigo „*Nauk o narodnih nošah za ženske obrtne šole*“.

Tyršová je mnogo ukrenila tudi za izboljšanje praških dekliskih šol. Pomagala je pri reorganizaciji deklishe obrtne šole ter bila imenovana za njeno ravnateljico. Organizirala je tudi večerne in nedeljske tečaje za deklice manj premožnih slojev. Pozneje je postala nadzornica vseh sličnih zavodov na Češkem in celo v Ljubljani, Gorici in Splitu.

Za balkanske vojne je zbirala razne stvari ter jih pošiljala Srbom.

V svetovni vojni je poizkusila priti v Švico, da bi tam delala za češko stvar; a avstrijska vlada ji ni dala potnega lista, čeprav je bila tedaj še „deželna nadzornica“ in je za vzrok navedla študije švicarskih ročnih del.

Po vojni deluje v najrazličnejših organizacijah, zlasti pa v društvu „*České srce*“, ki ima za svoj namen podpiranje raznih dijaških in šolskih ustanov, počitniških kolonij za revne otroke in dr. Še vedno se živahno zanima za „*Sokola*“ in piše spomine o svojem očetu in soprogu.

Letos je praznovala sedemdesetpeto obletnico svojega rojstva. Češki narod se ji je poklonil kot eni svojih najboljših žena, ki se je dosledno vse svoje življenje ravnala po geslu: „*Ne časti, ne slave.*“

Viri: F. M. Moravec *Renata Tyršová*. K Oslavě šedesátých narozenin — Dr. Čeňk Zibrt: *Renata Tyršová*. České hlavy: 32. — Věstník Sokolský; XXXI. 1920, 29.

Joža Trdinova.

Vsi sveti. (Anka Nikoličeva.)

Ko se je Ivan Golob zbudil, se je takoj zavedel, da ima danes dolžnosti. Hitro je vstal in odgrnil okno. Zunaj je lilo. O jej, kako bo pa zdaj, ko tako lije. Nikdar, vsa leta, odkar je umrla Manica, ni bilo dežja na Vse svete. Kako bo neki to? Kako je zdaj nerodno, da ni kupil rož že včeraj. Kje jih bo dobil v tem dežju? In kakšne!

Da, pri vrtnarjih bi jih že dobil, pri vrtnarjih. Pa kako bo kupoval pri vrtnarjih, kjer so rože tako drage — tako je govoril sam s seboj pisar Ivan Golob in hodil med sobo in kuhinjo sem in tja. Skrtačil si je čevlje, zakuril, pristavil za kavo, pometel kuhinjo.

Da, vse to je opravljal sam, odkar je pred petimi leti umrla Manica. Kakšne lepe, lepe rdeče rože ji je položil prvo leto na prerani grob! Njegova ljuba, ljuba Manica. Samo eno leto sta se ljubila, samo eno leto je skrbela zanj, mu kuhala, šivala in prala. Njegova mala, okroglolična, plavolasa Manica. Pa ga je zapustila. Malo je kašljala, pa se je smejala. Ko je bruhnila kri, je pogledala prestrašeno s svojimi velikimi, kakor spominčice modrimi očmi, potem se je smehljala in rekla: „Saj ni nič“. In ko je ležala bleda in izmučena v postelji, ko je držal njeno tanko roko in ji brisal mrzli pot s čela, se je silila v nasmeh — v oči pa ji je stopila solza.

Uboga, dobra, zlata Manica!

O, tudi danes ji prinese rože. Videl je čisto drobne, nežne bele cvete, ki so viseli kakor snežinke v zelenih vejah. Te gotovo niso drage. Toliko jih je bilo zadnjič na trgu, ko je nesel akt na davkarijo. Ali pa bi tiste drobne roza krizanteme, ki jih prodajajo v celih vejah. Tako nežne so kakor rožne zvezdice — par lepih vej bi dobil gotovo za mal denar.

Samo da ta-le dež —

Zunaj je lilo.

Medtem je Ivan Golob posrebal svojo sladko belo kavo s kruhom in pospravil sobo. Pohoštvo je bilo vse njeno. Vse mu je zapustila. Močno, lepo zgrajeno omaro, solidne postelje in umivalnik z zrealom. V kotu je stal, še pokrit, njen šivalni stroj. Najprej je mislil, da bi ga prodal. Pa se mu ni dalo. Le naj stoji v kotu Manični šivalni stroj. Vso balo si je zaslužila pri njem. In tudi pozneje. Kar letelo so izpod urnih kolesc srajčke, hlačke in predpasniki. Pridna je bila Manica, oj, pridna. Tako lepo bi lahko živela skupaj. Pa je umrla.

Uboga Manica.

Zunaj je lilo. Že desetkrat je oblekel Ivan suknjo — in jo zopet slekel. Kam pa bi, ko tako neznansko lije —

In zopet je krtačil po suknjiču, gladil klobuk, popravil kravato in pogledal, ali je pač vtaknil žepni robec.

Glej, zdaj le pa bo. Na nebu se je začelo svetliti. Brž se obleče, vzpije kozarček brinjevčka, zaklene skrbno vse omare, obrne dvakrat ključ od sobe in se poda na pot.

Najprej po rože. Bog ve, ali jih bo dobil še kaj na trgu. Deset je že davno proč. Pa sveč tudi še nima, sveč. Seveda, sveče lahko tudi kupi pred pokopališčem.

Druga leta je vse to preskrbel dan poprej. Vrag vedi, zakaj ni že včeraj. — Kdo pa si je mogel misliti, da bo danes tako lilo. —

Ubral je pot skozi mesto in hodil mimo najlepših cvetličnih prodajalen. Tu so se v oknih bohotno šopirili prekrasni nageljni, rože in krizanteme vseh barv s cvetovi, ki so bili veliki kakor dečje glave.

Kaj, ko bi vstopil? Vzel bi samo dve, tri, tiste velike, bele. Ali naj bi one rdeče? Pa saj to ni za Manico. Niti prav ji ne bi bilo. Kako je bila skromna, varčna. Gotovo bi dejala: „Ivan, kako pa zapravljaš?“ in bi se smehljala.

Zato hiti Ivan na trg. Medpotoma pa vendar pogleda v vsako cvetlično izložbo. Tudi lonček bi lahko kupil, lonček. Na primer lonček tistih temnih primul ali pa nagelj. Zato ne bi bila Manica nič huda. Roža v lončku vsaj ostane. In raste. Samo malo nerodno je nositi tak-le lonček tako daleč. In če bi se vnovič usul dež, bo moral držati v eni roki razpeti dežnik, a v drugi lonček. — Ne, z lončkom ni nič.

Ko je prišel na trg, se je nebo zvedrilo — a rož ni bilo več nikjer. To se pravi, nekaj jih je pač še bilo, a so bile tako nekam čudno rogovilaste. In drage. Prilичno drage. Nekaj smrečjih vencev je bilo tudi še na prodaj. Saj Manica je rada imela smrečje. Ampak ti-le venci so bili mokri in težki.

Nezadovoljen se je ozrl Ivan naokoli. Iz bližnje gostilne mu udari v nos vonj po kislih jetrcah. Glej no, saj gre na poldan. — Kako pa bo zdaj to? Do pokopališča ima tričetrt ure hoda, malo se zamudi pri Manici, malo pogleda naokoli in pot nazaj — dve, tri ure zbežijo kakor nič. Kdaj bo pa kosil? Saj to nima smisla, da bi šel zdaj-le na pokopališče. Najprej bo pokosil nekaj malega in potem gre k Manici. Če pa potem ne bo več rož? Morda jih bo dobil pred pokopališčem? Da, da, spominja se, vedno so jih tudi tam prodajali. Zaradi gotovosti še povpraša prodajalko. „Kaj pak“, pravi, „saj moja hči tam prodaja. Poln voz je naložila rož, in zelenja in vencev.“

Tako se Ivan mirno vsede h kislim jetrcam. V gostilniški sobi je toplo in polno. V kotu ob pogrjnjeni mizi se ugodno sedi. Jetrca gredo

v slast in bela žemlja se tako lepo potaplja v dišečo omako, cviček je pa kar sladak.

Ali si nisva, Manica, tudi midva ob nedeljah tako-le privoščila?

Pokadil je cigareto, in še eno, in ko se je podal na pot, je bila ura skoro dve. Oho, zdaj bo pa treba stopiti. Le nikar ne misli, ljuba Manica, da me morda ne bo. Pridem, pridem, in rože ti prinesem in lučko, uboga Manica.

Ko je bil na pol pota, je nebo začelo nanovo rosi. Prav tanek, skoro neviden dežek je pršil. Golob je ravno mislil razpeti dežnik, kar vidi, da mu mahajo z onkraj ceste. Glej ga, Jamnik gre tam — le z ženo, poštar Nace Slivnik, pa Bratuž, mizar in še nek neznan par, mlad moški in čedna ženska. Oni se že vračajo s pokopališča.

„Kam pa, Golob, na pokopališče?“

„Pa bo dež.““

„Saj vidiš, da že rosi.“

„O, nič ne bo hudega“, tolaži Golob, „saj se je že izlilo.““

„Hudega res nič ne bo, samo zdaj-le je neprijetno, ko postaneš ves vlažen od tegale megle nega pršenja.“

„Veš kaj, z nami stopi, Golob, k „Pepetu“ gremo. Kaj pa bomo tak-le pust popoldan, pa tak-le žalosten dan.“

Golob ugovarja — in da tudi rož in sveč pozneje ne bo več dobil. —

„O rož ti je pa toliko pred pokopališčem, kar na kupe. Še cenejše bodo potem. Saj so že vsi grobovi okrašeni. Polno naročje jih dobiš za nekoliko drobiža. Kaj pa bodo ž njimi —“ je vpila Jamnikova.

„Samo za pol ure pojdi, da bo nehalo. —“

Tako so zvekli Ivana v gostilno.

Družba je bila vesela in glasna. Golob je začetkoma samo tiho poslušal in gledal skozi okno, kdaj bo nehalo pršiti.

Ob štirih je že davno nehalo. Trume so se vračale z vrta smrti. Golob jih ni videl, kajti nič več ni gledal skozi okno za dežjem. Pri mizi je bilo veselo, obrazi so žareli, na prtu so stale koline in se je kadilo zelje.

Malo je še pomislil na Manico. Saj pridem, saj pridem, ko se stemni, ti prižgem svečke. Saj zvečer so lučice na grobeh najlepše. In potem bodo gorele svetle svečke dolgo, dolgo v noč, prav tja do polnoči, ko se dušice umrlih zopet pogreznejo v večnost za celo leto dni.

Potem ni mislil več. Vse je utonilo. Lučke in rože in Manica.

*

Sredi prostranega polja je mrgolelo pokopališče od tisočerih in tisočerih lučic.

Sredi okrašenih grobov je ležala temna, z bršljanom prerasla gomila. Nobena lučka, nobena cvetka je ni krasila.

Enkrat je ležal na nji velik šopet rdečih rož, enkrat srce iz belih cvetov jesenskih aster, drugič zopet zelen venec ali pisan šopek. Lučice so takrat brlele pozno v noč, ugasnile so med poslednjimi, ker jih je tolikokrat zamenjala skrbna roka. Takrat se je bela dušica, ki sedi vsako leto v noči od Vseh svetih do Vernih duš na svojem grobu, srečno smehljala, gladila lepe rože in v njenih očkah je odseval žar svetlih sveč.

Tudi nocoj, ko so odšli ljudje in so se zaprla široka pokopališka vrata in so samo še rože ostale na grobeh in tisočero lučic, so prišle duše na svoje grobove. Tudi Maničina dušica je prišla in tiho sedla na svoj temen grobek. In čakala. Saj še pride. Gotovo pride in prinese rož in lučic. S širokoodprtimi očmi je čakala bela dušica in strmela v daljino. Saj pride. In potem bo njen grobek zažarel in svetil, ko bodo že vsi drugi ugasnili. Saj pride —

Pa ni prišel. Grobek je ostal teman in dušico je zeblo.

Ko je ugasnila zadnja lučica na širnem polju, je zapuščena dušica bridko zajokala. —

*

Ko je legel Ivan Golob h počitku, ga je težilo okrog srca. Imel je občutek, da nekaj ni prav storil.

„Tisto zaradi Manice?. — Saj je lilo. — Ne, to ni nič, tisto zaradi Manice. Še huda bi bila, še huda, zaradi nedeljske suknje in klobuka. Ne, tisto zaradi Manice ne more biti — sicer pa pojdem, jutri pojdem ali pa v nedeljo. Da v nedeljo.“

*

A ni šel jutri. In ni šel v nedeljo. — Morda ni šel nikdar več.

Bridkost. (Ema Deisingerjeva.)

Gozdovi pojo,
ravnine pojo
v ogromnosti neutešitve.
Usoda in jaz
si zreva v obraz
v ogromnosti nesporazumitve.
V blestenju se solnčnem prožijo čašice
cvetne,
da sprejmejo vase novih snovi.

Gozdovi pojo,
cvetice pojo
v ogromnosti dopolnitve.
Jaz pa sem podala se
v samoto spoznanj.
Srce krvavi mi
iz tisoč ran.

Pismo v večnost. (Milena Mohoričeva.)

(V spomin gospej dr. Veri Vabičevi.*)

Nekoč so se zgrnila pogorja, zasenčila so vso svetlobo, samo rosne kaplje so blestele v pokrajinah duše in tema obupa jim je vladala. Pot je vodila v spone in dolžnost, k zaliranju upov in želja in hrepenenj, v neizprosno borbo za kruh. Stopil je nekdo z menoj skozi vrata. Ozrla sem se Vanj, bili ste Vi, gospa Vera.

Moja polja je često prešinjal duh hrepenenj po svobodnih daljah, glava je klonila med ramena, život se je upognil, kot bi nosil sto življenj. Razdvojena so bila pota, oči so bile uprte bogvekam, mehka in tiha je bila Vaša družba. Vaša povest pa se je bližala žalosti.

Univerza. Ljubljana, Dunaj. Doktorska diploma. Šola. Bolezen. — Takrat ste odšli.

V neštetih urah sem se v mislih pogovarjala z Vami, bilo mi je, ko da bi mogla tisočkrat izpregovoriti o odrešenju, pa mi je nekaj z neizprosno silo zapiralo besedo.

Daleč sem sedaj. Moje žalostne misli se družijo s težko otožnostjo Gorjancev, stopinje zastajajo ob nepregibnih, mrtvih vodah Krke in Težke vodé in tako neizrečeno izgubljene, samotne in obupne so. Ubijajo.

Nekdo je izpregovoril.

Kakor težka, svinčena rakev je padlo v moje srce.

Izginil je mir vdanosti; na nepregledni planjavi sem in kličem upov. Ljudje božji, veste, kaj je pot s ciljem smrti, življenje, ki je zadihalo enkrat in zašlo, Bog, ki je dal vero, up, pa vse pretrga?

Mirno spite, gospa Vera, naj Vas ne drami moj glas, naj ne zatrepečejo Vaše želje ob mojem upor. Povem Vam skrito resnico, čisto tiho, samo Vam; predobro vem zanjo. Ne ganite se.

Nekdo je zajokal v silni bolesti, več jih je. — Ali roke so se že zganile v svetu, ki segajo za kosom kruha, ki leži na Vaši mizici. In otrokom je, kakor da se jim je sanjalo o nekom, ki se je poslovil od njih.

Mirno spite. Ave Marijo zvoni. Tako je bilo tisočkrat, tudi z menoj bo tako in z vsemi.

Oči so mi kakor izklesane iz kamna, obraz negiben, mrtvemu podoben. Srce se je zganilo. Vroča, grenka kaplja je padla vanj.

Lepo sanjajte, gospa Vera!

*) Pokojnica je bila profesorica v Mariboru. Rojena l. 1899, v Duneču pri Ormožu, promovirala na ljubljanski univerzi l. 1925. Njena disertacija je bila: Odnosaji med Srbijo in Avstrijo od l. 1807. do 1810. Umrla je avgusta meseca t. l.

Danes. (Mirko Kunčič.)

Danes

bridko lepo je vse, kar imamo:

naši obrazi so kakor zastrti

s trudnimi, žalnimi pajčolani;

naši pogledi so kakor na gori

zasanjani bori:

z vdano otožnostjo vase uprti;

zvoki besed so bolj topli, iskani.

In so stopinje — kakor svetinje

tihe ljubezni:

pokojnim nanizane v drag spomin.

Danes v nas je skrivnost in ogrožen molk smrti.

Misli v brezkončne procesije zbrane

žalostno romajo preko poljane.

Žalostno romajo —

v žalosti tej pa je svet blagoslov:

luči sijaj in rož zadnjih smehljaj.

Danes

v eno smer vodijo vse poti:

k božji njivi,

kjer z mrtvimi živi

sklepajo tajne pogodbe, vezi.

Povest svakinje. (Carola Prosperi — prev. Ivan Vouk.)

Vlak je že davno prispel; slišali smo njegov zategli, otožni žvižg, ki se je izgubil kakor neuslišán klic po neizmerni ravnini, na katero je lil močan dež. Kočija, ki smo jo odpravili na postajo, bi se morala že vrniti z onima, ki ju pričakujemo, to je z mojim bratom in z njegovo ženo, tisto lepo, čednostno in brezhíbno ženo. (Že iz teh besed je očitno, da ne ljubim svoje svakinje. In resnično je ne ljubim!). Nestrpna sem, mati in sestra sta šli, zaviti v volnene šale, čakati ven pod oblok vkljub slabemu vremenu. Jaz se gotovo ne ganem: ne morem prenašati, da mi dež škropi v gležnje, ne tistega pihanja vlažnega zraku, ki prihaja iz vrta in od katerega se tresem po vsem životu, kakor da bi me kdo po hrbtu polil z mrzlo vodo. Znano je, da sem občutljiva in nervozna (nevrastenična pravijo doma), zato smem delati po svoji volji. Ostanem v jedilnici pri oknu in vezem pri pičli svetlobi, ki prihaja iz mokrega vrta, svoj večni čajni namizni prt rumene in rdeče barve. Medtem grajam mater, ki v nestrpnem pričakovanju izpostavlja svoj revmatizem vlagi pod vhodnim oblokom.

— Emil — pravim zlobno — Emil ne pride, videli boste!...

Puccetta, moja sestra, napravi nekaj korakov nazaj, da mi pokaže svojo majhno, koščeno pest. Ima že trideset let, toda ostala je vedno otrok (je napol trapasta, da govorim odkrito) kot posledica bolezni, ki jo je bila napadla v definstvu.

Smejem se, ne da bi dvignila glavo. In vendar je bilo moje prerokovanje, da ne bo brata, pravo, zakaj iz kočije, ki se je končno vrnila s postaje, stopa samo ona, moja svakinja. Čujem vesele in nato obžalujoče Puccettine vriske in tožeče materine vzklike, njene pretrgane in zasople besede.

— Sama, Helena? ... Oh, moj Bog, moj Bog... Kako to? In Emil? Tudi jaz grem ven in stopim pod oblok, naproti svoji svakinji:

— Dobrodošla, draga Helena...

— Oh, draga Kamila...

Mrzlo se objameva, poljubiva se s končkom ustnic.

Vse štiri gremo v jedilnico: tiho s povešenimi glavami; človek bi rekel, da tvorimo pogrebni sprevod. Mati, ki je blede od razočaranja in do smrti utrujena, pade v svoj naslanjač nasproti Heleni, ki sedi sama na prostorni zofi. Poznam že razgovor, ki se bo razpletel med njima. Komaj se bo mati oddahnila, bo vprašala s tožečim, ponižnim glasom: Kako je? Vedno enako?

Puccetta jo bo gledala prestrašeno in bo kremžila usta kakor vselej, kadar se pripravlja na jok, in Helena se bo nasmehnila s tistim svojim hladnim, mrzlim, vdanim nasmehom, ki naj bi bil nasmeh uboge žrtve, pa je nasmeh zmagoslavja. Ah! Kako slabo mi je tu notri v prsih od tega nasmeha; žge me, kakor bi mi kdo grebel notri z žarečim železom, ne morem povedati, kako mi je!...

S težavo lovim glas, da rečem:

— Grem v kuhinjo, da podvizam Rožo. Kava bi morala biti toplaj

V kuhinji se seveda ne ukvarjam z žensko, ki dobro ve za svoje delo. Skušam se pomiriti, zaustaviti bitje srca, ki mi razsaja v prsih, zadušiti trgajoče vzhlipanje, ki vzhaja v meni iz globine in me tišči v grlu. Naslonjena skozi okno gledam v vrt, ki je poln otožnih senc in žalostnega šumenja, toda ne vidim nič, zakaj moje oči so zastrte z žgocimi solzami. Čemu sploh jočem? Nad seboj ali nad bratom? Živela sem v bridki gotovosti, da ga ne bo, vendar pa trpim, kakor da je to razočaranje novo in kakor bi se starodavno trpljenje obnovilo. Z bratom sva si zelo blizu. Razumeva se popolnoma, četudi si nikdar ne piševa. Marsikomu se bo zdelo čudno to najino medsebojno razumevanje. Kaj bi utegnila imeti skupnega stara devica, kakršna sem jaz, ki sem živela vedno na deželi, z možem, kakršen je bil moj brat, ki živi v Milanu od

nekdaj življenje razuzdaneža, kjer si je dobil žalostno slavo razvratnika, cinika, igralca, ki je prišel celo do tega, da je zapravlil v razpaševanjih velik del ženinega premoženja.

O, jaz ne branim brata: vem za vse njegove grehe, poznam vse njegove razvade, slutim vse usodne strasti, ki so razorale njegov obraz, mu omeglile vid, razredčile lase in ga napravile grdega, bolnega, potrtega, revnega, nesrečnega. Še revnejši in grši pa je poleg svoje žene, ki je ostala čedna, sveža, bela, gladka, kakor da je iz porcelana ne pa iz revnega grešnega in trpečega mesa.

Prepričana sem, da bi bila tudi njena podoba dosti manj zmagoslavna, če bi bil njen mož vrl človek, čednosten, kakor je ona, pošten, nraven, spoštovan od vseh. Laska ji, zelo ji laska, da predstavlja red, ravnovesje, čistost, zmernost, popolnost poleg obžalovanja vredne nerednosti svojega moža. Tudi ni nobene nevarnosti, da bi povzročila kakšne burne prizore, ali bi se spozabila do nasilja, še do besednih čezmernosti ne pride. Kaka druga ženska, manj popolna od nje, a ki bi bila sposobna ljubiti in trpeti, bi popadla moža za lase in bi mu upila v obličje svoje obupno trpljenje. Toda ona!... Redkokdaj izpregovori besedo graje, navadno se zadovolji s tem, da strese z glavo in povesi kote svojih ust s tistim posebnim smehljaem, ki me razburja skoro do blaznosti.

Vsa njena skladna in sijajoča osebnost se zdi, da govori: — Kako lepo je biti tako čednostna, kakor sem jaz, brez madeža, brez razvad, brez strasti... Ne morem razumeti, zakaj niso vsi takšni, kakršna sem jaz?

Strasti drugih, silovite strasti, ki povzročajo toliko trpljenja, razjedajo telo in mučijo dušo, promatra ona kakor bogata razvajenka, ki je navajena na dnevno udobno kopel, pa se spomni na nesnago revščine ter viha nos in pravi: Zakaj ne delajo vsi kakor jaz? Saj je tako preprosto umivati se; ne razumem! Malo vode, malo mila, to je vse!

Včasih, toda redkokdaj, se je skušala zamisliti nekoliko globokeje. Z začudenim, toda negibnim obrazom, na katerem je ležal izraz utrujenosti, ki pa ni bil pri njej naraven, je vprašala: — Kaj pa imate v krvi vi vsi?

Nato je popravila:

— Ne govorim o tebi, Kamila, seveda! Dobro vem, kakšna si...

— Kako se vara, revica! Niti najmanje me ne pozna. Misli (kakor mislijo sicer tudi drugi), da sem navadna, običajna devica, ki se je skisala, ker ni dobila moža, ki je nagonski navezana na hišo kakor star maček, ki se ne gane več od ognjišča, devica, ki je polagoma zakrčljavela med domačimi, ki je pa ostala nevedna in razočarana, z izsušenim telesom, toda še z romantično dušo, kakršno imamo pri šestnajstih le-

tih, ko se ljubimkuje z bratrančkom in se čitajo povesti, ki so pisane nalašč za dostojna dekleta.

Razume se, da mi ne pripisuje nobene življenske izkušnje. Živela sem vedno doma, za materinim krilom po pravilih deklinške vzgoje prejšnjih časov. Šele sedaj, ko mi je minilo tridesetsedmo leto, potujem včasih sama, če se more imenovati potovanje to, da grem v Milan enkrat ali dvakrat v letu. Ne da bi bila grša in neumnejša od mnogih drugih mojih vrstnic, nisem bila nikoli zaročena in nihče se ni nikoli zame potegoval. Zakaj? Ne vem. Usoda kakor pri toliko drugih. Gotovo pa je, da ne bi nihče verjel, da sem imela najburnejše notranje življenje. Kdo bi mogel prešteti ljubezenske strasti, od katerih sem živa izgorevala, za take, ki niso niti vedeli zame? Bratovi prijatelji, profesorji iz zavoda, moderni pridigar, prvi igralec neke potujoče igralske družbe, ki se je mudila v našem majhnem mestu... Duša se mi je obrabila v teh nerazkritih in nerazumljenih ljubeznih; vsakokrat sem se čutila na robu prepada; da nisem strmoglavila vanj, ni bila moja zasluga. Medtem ko sem nadaljevala mirno podeželsko življenje, v skromni, spoštovani in nesrečni hiši, medtem ko sem šivala ure in ure, se ravnodušno razgovarjala o domačih rečeh, sem hodila v cerkev in se vračala domov s povešenimi očmi, sem čutila, da bi bila zbežala z moškim, da bi me le ljubil, igrala bi bila zanj, kradla, celo zločinstvo bi mu odpustila... Ne, smeh me sili, ko pomislim, da si moja svakinja domišlja, da me pozna!...

Njena ravnodušnost za vse, kar jo obkroža, je neizmerna, silna, nedotakljiva kakor železno ogrodje. To je v resnici bitje, ki se za nič na svetu ne zanima razen zase. Ne piše pisem, niti jih ne prejema, zakaj nima, koga bi ljubila, ne sorodnikov, ne prijateljic. Starši so ji zgodaj umrli, svoja detinska in deklinška leta je preživela v zavodu, iz zavoda je prešla v zakon, v svoj nesrečni zakon, ki je bil vzrok, da jo je bilo groza družbe. Nima drugega razen sama sebe in ona je popolnoma zadovoljna sama s seboj. Kaj premišluje? Bržkone nič. Vživa globoko zadoščenje, da je lepa, zdrava, čista, brez obveznosti, brez strasti in brez greha... Pravcati marmor.

* * *

Moja mati si včasih prizadeva oživiti ta marmor, seveda je to prizadevanje brezuspešno, otročje. Pritrjuje nevesti, toda govori brez prestantka o sinu.

— Krivda je naša! — pravi. — Krivda njegovega ubogega očeta, ki je bil tako strog z njim, tako trd v občevanju in v kaznovanju, nasilen, neizprosni... Ni bil slab dečko, Emil, v svoji deški dobi, toda proti pretrdemu vzgojnemu načinu se je upiral. Ni bil slab. In bil je zal,

belega obličja, črnih in kodrastih las... Kakor Pavel, natančno kakor on.

Pavel je sin moje sestre Rozalije, ki je umrla pred mnogimi leti v Siciliji, kamor se je poročila. Tudi oče mu je umrl. Pavel živi tam doli z nekimi bogatimi strici, a poleti prihaja k nam. Pavel je mlad, je zal, belega obličja, napetih ustnic, črnih in kodrastih las, takšen je, kakršen je bil Emil v zgodnji mladeniški dobi, in nekoč postane to, kar je Emil zdaj: plešast, reven, z upognjenimi rameni, mrtvega pogleda, s trpkimi in usahlimi ustni.

Helena se je zdrznila: — Ali res?... Ali je bil Emil v resnici podoban Pavlu?

Pavlu je naklonjena; to je edino nagnjenje, ki sem ga videla odražati se na njej z neko živahnostjo.

— Seveda — pravi — bolj je, če se z mladino mehko ravna.

Jaz se zarežim, jaz, ki sem odurna teta, stara devica, ki vse vidi, ki vedno godrnja.

— Zaman — pravim trpko — Pavel ima v krvi, kar je imel Emil; dobrota ne izda nič.

— Ne govori tako...

Po teh besedah dvigne glavo, da gleda v cvetoči vrt, ali bolje povedano, da opazuje Pavla, ki se igra v ospredju; v svoji beli obleki in nič manj svež in prijeten očem, kakor so zelena košata drevesa.

(Konec prih.)

Napoleon in ženske. (Josip Turk)

Napoleon, eden največjih genijev, vojskovodij, politikov, državnikov in vladarjev, kar jih pozna svetovna zgodovina, ustvaritelj Ilirije, začetnik slovenske narodne svobode in dalekovidni pionir bodoče Jugoslavije, — ta orjak volje in misli, ki je osrečil stotisoče, a onesrečil milijone, ki je ustanavljal nova kraljestva in razbijal stara cesarstva kakor objesten otrok, ki gradi in podira stavbe iz igralnih kart, ta v vsakem pogledu izjemni mož, navidez čudež iz samega jekla in kremenca, je imel vendarle kakor vsak zemljan srce, ki je ljubilo žensko in prestalo zaradi ženske premnogo bolesti.

In kakor najpovprečnejši človek, je tudi Napoleon v svoji mladosti ljubil idealno in čisto, koval stihe na izvoljenke svojega srca, a doživljal razočaranja in se kakor vsak moški izpreminjal polagoma v brutalnega cinika po krivdi — ženstva.

Napoleon de Buonaparte je bil v 17. letu, ko je postal podlajtnant v topniškem polku v Valenci. Tam se je seznanil z rodbino de Colombier. Hčerka Caroline ni bila posebno lepa, a bila je izredno ljubezniva in je imela v svojem nastopanju mnogo gracije.

V „Mémorial de Sainte Hélène“ je po diktatu konfiniranega cesarja Napoleona zapisano: Napoleonu je bila vsëc gospodična de Colombier, ki mu je bila tudi vdana. Za oba je bila prva ljubezen.“

In Napoleon je dal ponovno zapisati na spomin te svoje prve ljubezni: „Oba sva bila sama nedolžnost; le sem ter tja sva drug drugemu dovolila sestanek. Takega sestanka se spominjam še danes: bilo je zarana poleti — in skoraj neverjetno, da je obstojala vsa najina sreča v tem, da sva skupaj zobala češnje.“

Veliki Napoleon je blažen v svoji nedolžnosti doživel prav isto, kar je doživel veliki Rousseau. In značilno je, da je ostalo obema nesmrtnikoma zobjanje češenj v družbi otroške deklive nepozaben užitek, svetel, čist spomin, ki ni obledel niti sprïčo kasnejših gigantskih dogodkov in činov ali najvažnejših doživljajev in uspehov.

Napoleon je baje že mislil na ženitev s Carolino, toda usoda je hotela drugače: premeščen je bil v Lyon in kmalu v Douai ter je končno odšel na dopust v Ajaccio na Korziki k svojim roditeljem. Na svojo deško ljubezen, ki se je naglo ohladila, pa ni pozabil do smrti.

L. 1787. meseca svečana je prišel v Marseille, se seznanil z operno pevko Saint Huberti, ki je imela prekrasen glas, in se zaljubil vanjo tako vroče, da je pesnil nanjo. Bil je pač še „zelen“ lajtnant, in v njegovi starosti je vsako moško srce lepemu ženskemu obrazku in mehkeemu ženskemu glasu odprto na stežaj. Napoleonovi biografji pa naglašajo, da ga je občevanje v izključno najboljših družinah in družbah rešilo pustolovščin in moralnih prepadov, ki so mladeničem, zlasti mladim častnikom, v tej dobi tako često za vse življenje usodne. Skratka: Napoleon je ostal idealen in v svojem poklicu izredno marljiv; študiral in delal je strokovno s toliko vnemo in vztrajnostjo, da je začel bolehati. Toda obenem si je ohranil povsem zdravo dušo ...

Sele v januarju 1788. se je vrnil Napoleon z dopusta v rojstnem mestu in prišel k polku v Auxonne, majhno provincialno mesto. Tu so prirajali častniki zabave in plesu. Udeleževal se jih je tudi Napoleon, ki je zelo rad plesal, rad in veliko govoril ter veselo dvoril prijaznim plesalkam. Neka Manesca Pillet se je posebno zanimala za ognjevitiga Korzikanca, ki pa je ostal hladno vljuden. Zaradi prevelike vneme za študiranje je celo iznova zbolel ter je moral zopet na dopust, ki ga je preživel na Korziki in po zdraviliščih.

Ko je okreval, se je vrnil v Auxonne; obenem je prišel k njemu trinajstletni bratec Louis. Brata sta najela dve skromni sobici in si kuhala kar sama. Zakaj mala lajtnanska plača je morala zadoščati vsem potrebam obeh.

Takrat je napisal 22 letni Napoleon, ki je že kot deček spesnil balado o gualdoskem župniku, dvogovor o ljubezni. V tem dialogu pravi Napoleon: „Jaz jo odklanjam — ljubezen, da, še več — trdim, da je ljubezen družbi in individualni sreči posameznikovi pogubna. Skratka: menim, da povzroča ljubezen več nesreče kakor dobrega, in da bi bilo na blagor človeštva, ako bi nas Bog rešil in osvobodil ljubezni.“

Ne le iz bridkosti bede, nego tudi iz srca so prikipele Napoleonu te pesimistične besede, polne trde, enostranske resnice, primerne peresu razočaranega starca, ki je zaloputnil vrata življenja za seboj in v svoji trpki resignaciji misli s Tolstega „Kreutzerjevo sonato ...“

*) Th. Jung: „Buonaparte et son temps“.

Potem je bil premeščen kot nadlajtnant v Valence in kmalu nato je izbruhnila strašna revolucija. Napoleon je sanjal, da osvobodi Korziko francoske vlade in ji pribori samostojnost. Zato je hitel domov v Ajaccio, kjer pa je doživel popoln poraz in po vrhu izgubil še službo pri armadi. Baje je malo manjkalo, da ni izgubil življenja. Neka mlada Korzičanka ga je iz divje strastne ljubosumnosti poizkušala zastrupiti. No, rešili so ga, kmalu nato pa je morala Bonapartova rodbina bežati pred Paolisti (pristaši korzičanskega voditelja Paolija). Junija 1793. je po raznih nevarnostih privedel Napoleon vso rodbino v Marseille. K sreči je bil njegov bivši učitelj vojni minister in ga je sprejel zopet v armado. Napoleon je postal stotnik, ki je v obrambi Toulona prvič dokazal svojo poveljniško genijalnost. Sovražno špansko-angleško ladjevje je moralo pobegniti pred njegovimi topovi. Napoleon je kar čez noč postal major in decembra 1793. že brigadni general.

V tej dobi je Napoleon globoko ljubil Desirée Claryjevo, hčerko marseillskega tvorničarja, zelo čedno, še bolj pa koketno, gizdavo in tudi lahko-miselno punčko. Tudi dekletu je bil mladi, čeprav silno suhljati in uborno oblečeni general prav všeč. Napoleon ji je pisaril, poslal sliko in rotil brata Jožefa, ki je imel njeno sestro za ženo, naj mu redno poroča v Desiréji, ki se je preselila v Genovo. Prav resno je že mislil, da se poroči z njo. Toda revolucija ga je potegnila vase; pridružil se je jakobincem in Robespierreju, ki je kmalu nato padel z najvišje moči ter izgubil glavo. Tudi Napoleon je prišel takrat v preiskavo in ječo. Ni dosti manjkalo, in giljotina bi bila postala opasna tudi njegovemu vratu. A rešil se je, se vnovič zameril voditeljem revolucije in zopet izgubil službo.

Toda vsemogočni Barras ga je na nasvet bistrourne krasotice gospe Tallinove, svoje ljubice, imenoval za poveljnika pariških čet. S kartečami je rešil Napoleon konvent pred mogočnimi trumami rojalistov. Na predlog hvaležnega Barrasa je bil dva dni po zmagi nad pariško množico imenovan Napoleon za vrhovnega poveljnika notranje armade, dasi je bil šele 26 let star.

Tako je in ostane resnica, da so ženske pomagale Napoleonu do odličnega uspeha, ki je bil začetek in temelj njegove sijajne karijere. In Napoleon je pravilno slutil, da so v dobi revolucije ženske tista moč, ki uveljavlja talente ali predrznost. Že kot neznan, dasi v ožji okolici ugleden stotnik je prosil svojega strica Fescha: „Pošlji mi sto tolarjev, da bom mogel v Pariz! Le tam lahko človek napreduje!“

In pisal mu je: „Le tam na vsem svetu zaslužijo ženske, da drže krmilo v svojih rokah... Parižanke, najlepše na svetu, igrajo važno vlogo in imajo največjo važnost.“

Napoleon je vedel, da doseže s pomočjo žensk vse, zato se je zatekel k Tallienki, Chateaurenaultki, Novailleski in Jožefini Beauharnaiski. Ker je moral s svojo plačo podpirati tudi brate in sestre, je bil reven, da si niti nove uniforme ni mogel sam kupiti. Vedel pa je, da more le lepo uniformiran častnik v najboljše družbo in med najbolj vplivne bogate dame. In naprosil je Tallienko, naj mu izposluje pri Barrasu, da dobi iz državnega skladišča sukno za novo uniformo. Dobil je sukno in po zartri vstaji pariških rojalistov je pisal ves srečen bratu Jožefu: „Sreča se mi smeje! Objemi svojo ženo in Desirée v mojem imenu!“

Na ženitev z Désiréjo pa ni mislil več. Postal je častihlepen ter je imel le en cilj: čim višje s pomočjo žensk. Iskal je torej žensko, ki bi bila bogata, lepa in čim najbolj vplivna. Ko je bil v Chatillonu, je dejal lepi Viktorini de Chastenays, da „obstoja za moža edini cilj in sreča življenja v tem, da razvije svoje sposobnosti kolikor največ možno.“ In resnično, razvijal je vse svoje duševne sposobnosti, da je očaral najlepši dve, a tudi najmogočnejši: Barrasovi ljubici in gospodinji, Tallienko in Beauharnaisko, kraljici pariške mode in politikarici.

Jožefina de Beauharnais je bila vdova giljotiranega generala, krasotica izredne zunanje elegance, prav posebnega okusa in živahnega duha. Napoleon je imel srečo v bojni igri, a nesrečo v ljubezni. Zaljublil se je v Jožefino, ki je bila zadovoljna, da se lahko iznova omoži z generalom nedvomne bodočnosti.

Dasi je bila Jožefina po vsem Parizu razupita in slaboglasna, dasi je vsakdo vedel, v kakšnem razmerju je bila z Barrasom, se je dal Napoleon premotiti po njeni lepoti, po njenem navideznem bogastvu, zlasti pa po njeni družabni vplivnosti.

„Da more človek koga ljubiti, ga mora spoštovati,“ je dejal takrat Napoleon. Čisto pravilno. Toda kako je mogel spoštovati žensko, ki je bila ljubica Barrasova in še prej Hocheova? Ljubezen je pač slepa in brez pameti. In Napoleon sam je v tej dobi pisal bratu Lucijanu: „Zaljubljeni nimajo nobene pameti več“ — mislil pa je sam nase.

Zakaj Jožefina ni imela razen krasote in elegance ter živahnega temperamenta prav ničesar: niti duhovitosti, niti časti, niti imetka, kajti bila je zadolžena visoko preko glave. Da, niti ljubila ga ni. Sama je pisala prijatelji, da ga ne ljubi, a da ji ni zoprni ter da je njeno čustvovanje do Napoleona popolnoma mlačno, ne krop, ne voda, tako torej, ki se — po sv. pismu — izpljune ...

Nesreča je bila, da so Napoleona očarjali baš moralni nedostatki Jožefinini, da je bil zaljubljen v njeno telesnost in je pozabil na njeno duševnost. Ker je bil sam zaljubljen, si je domišljjal, da je ljubljen. „Na vojni prvi, v ljubezni med zadnjimi, tam general, tukaj rekrut,“ piše o Napoleonu tega časa Joseph Turquan. „Josephine je ostala zvesta svoji kurtizanski obrti in mu je nastavila pasti. Barras, Hoche in drugi niso šli, mladi, neizkušeni Korzičan pa je padel vanje.“

Celo oženil se je z njo in se čutil silno srečnega. Jožefina je bila šest let starejša od njega in je imela iz prvega zakona dve odrasli otroci, Evgena in Hortenzo. Dne 9. marca 1796. je bila poroka in dva dni nato se je Napoleon moral odpeljati k italijanski francoski armadi, ki ji je postal vrhovni poveljnik. Želel je, naj gre žena z njim, a odklonila je, obetala, da pride za njim, a obeta ni izpolnila in se rajši v Parizu brez njega zabavala. Obupan, ljubo-sumen je moral odpotovati sam. In ko je le ni bilo v Italijo, je pisal Carnotu v Pariz: „Ves sem obupan! Moje žene ni; gotovo ima ljubimca, ki jo zadržuje ... preklinjam ženske ...“

Končno pa je prišla vendarle, Napoleon je vse odpustil, pozabil vsa sumničnja in bil srečen. Ko je odpotovala, ji je pisal sredi neštevilca bitk in brezkončnih maršev vedno nova pisma, polna ljubezni in hrepenenja.

Madame de Rémusat, ki je — kar je za Jožefino zelo značilno! — čitala Napoleonova pisma, je pisala: „Jaz sem čitala Napoleonova pisma Jožefini.

pisana v času prve italijanske vojne. Bila so tako strastna, da je človek občutil silo njegovih občutkov, polna so živih in obenem pesniških izrazov ter izdajajo ljubezen, ki je bila čisto drugačna, kakor se pojavlja navadno. Vsaka žena bi bil srečna, ko bi prejemale taka pisma.“

Medtem pa se je Jožefina v Parizu zabavala in imela celo vrsto novih čestilcev. Bajе mu je bila opetovano nezvesta. In Napoleon je zvedel vse. Bil je obupno nesrečen. Nič več ni mogel verjeti v žensko zvestobo in poslej je govoril in pisal o ženski le s prezirom. Da varuje svojo zakonsko čast, je dal ženo nadzirati in stražiti po ženskih in moških paznikih ter je razgnal ženino družbo, ki je obstajala skoraj iz samih pustolovk. Obenem pa je že razmišljal, kako bi se ločil od te žene-razuzdanke...

A kako je bilo z njim? Ali je bil sam zvest? Stendhal, veliki pisatelj, ki je bil z Napoleonom v Italiji, je zapisal v svoji „Vie de Napoléon“:

„Dočim so vojaki in častniki mislili le na to, da bi se zabavali in so bile lepe Italijanke rade pripravljene, da jih raztresajo in jim nudijo po trpljenju vajevanja utehе in užilka, je bil general en chef neobčutljiv za vse zabave. In vendar ni manjkalo zanj vseh možnih izkušnjav. V Milanu so bili celi roji lepih žensk, lepa Grassini, ki je vsak večer v gledališču Scala očarjala poslušalce s svojim petjem, pa je bila najlepša. V vroči, a nesrečni ljubezni je gorela za osvoboditelja Italije; bila pa ni le lepa, nego tudi dobra, naravna in originalna. Mešala je glave vseh, samo ne glave generala en chef.“

Napoleon sam je v svojih „Spominih na Sv. Heleni“ narekoval o tej dobi: „Slutil sem pod rožami prepad. Moj položaj je bil zelo težak. Med podrejenici so bili tudi stari generali; imel sem velike cilje pred očmi, a ljubosumni pogledi so zasledovali vsako moje dejanje. Potrebna je bila največja previdnost. Moja sreča je bila odvisna od mojega vedenja in niti uro nisem smel sam nase pozabljati.“

Iz same politike in previdnosti je torej Napoleon ostal med italijansko vojno popolnoma zvest svoji nezvesti ženi. „Bil je do blaznosti zaljubljen v Jožefino, je videl le Jožefino, je mislil le na Jožefino in drugih žensk zanj sploh ni bilo na svetu.“ (Jos. Turquan).

V svojih spominih je zapisala vojvodinja Abrantes: „Bonaparte je bil takrat (ko se je vrnil iz Italije v Pariz) zaljubljen v Jožefino tako, kakor mu je le dopuščala njegova narava...“ In tako je verjetno, da se je izneveril svoji ženi šele porem, ko mu je pobočnik Junot izdal, kaj je v njegovi odsotnosti Jožefina počela v Malmaisonu. Turquan trdi: „Bonaparte je postal pokvarjen šele po pokvarjenosti Jožefinini.“ In res, prvo ljubico si je vzel šele v Egiptu; bila je Pauline Fouresova, mlada ženica francoskega lajtnanta pri lovcih na konjih, majhna dražestna oseba velikih modrih, s črnimi obrvmi okvirjenih oči, malih bujnih ustec s snežnobelimi zobmi ter bujnih svetloplavih las. Rekli so ji „Bellilotte“, mala lepota, ki se je pisala z dekliskim imenom Bellisle.“ Damica se je ločila od svojega moža in, ko se je je Napoleon naveličal, se je omožila z možem, ki ga je postal Napoleon kot konzula na Špansko...

Poslej je Napoleon menjal svoje ljubice hitreje ko svoje uniforme. Ženske so ga pač obletavale vsiljevaje kakor večče svetiljko. Saj menda ni bilo še na svetu moža, ki bi imel med ženskami več čestilk, sebičnih in nesebičnih, še napol otroških, mladih in starejših, visokih in nizkih, kakor Napoleon. Razumljivo je torej, da Napoleon žensk ni spoštoval.

Roederez poroča v svojih „Oeuvres“: „Večkrat je govoril, da je bil poguben vpliv, ki so ga imele ženske na francoske javne zadeve in da je njih zapravljivost spravila državne finančne razmere v nered.“

Arnault pa poroča v svojih „Spominih“: „Ženske, je trdil Napoleon, „so duša vseh spletk. Zapreti bi jih bilo treba v hiše, jih izključiti iz družabnih krogov vladajočih, jim prepovedati, da nastopajo v javnosti drugače kakor črno oblečene in s črnim pajčolanom.“

In gospe Remusatovi je dejal: „V moji hiši ne bodo igrale ženske nobene vloge! — Na Sv. Heleni pa je rekel: „Mi zapadnjaki ne znamo ravnati z ženskami. Pokvarili smo jih, ker smo bili predobri ž njimi. Dali smo jim stališče, ki je enako našemu. Vzhodni narodi so bili pametnejši, ko so proglasili žene za lastnino možev. Saj so po naravi resnično določene za naše sužnje. Samo naša neumnost je kriva, da si drznejšo ženske trditi, da so naše vladarice. Ženske zlorablajo neke prednosti, ki jih imajo, da nas zavajajo in podjarmljajo. Na eno žensko, ki vzbuja v nas kaj dobrega, jih prihaja sto, ki nas zapeljujejo v norosti.“

Zalostna razočaranja z Jožefino so torej nekdanje Napoleonovo občudovanje do Parižank in žensk sploh izpremenila v jedko souražnost. Ker je bil varan po eni ženski, je postal nezaupen in ciničen napram vsem.

Toda zavedal se ni, da je vsega razočaranja sam kriv; iz častiželjnosti in iz špekulacije si je izbral pač eno najlepših, a tudi eno najslabših, najmanj značajnih, po duši in srcu najrevnejših žensk. Da je iskal potem drugod duha, srca, dovtipnosti in talenta, je naravno; iskal jo je pri igralkah in pevkah, pri dvornih damah, ženah državnih svetnikov, ministrov, generalov in baje celo pri hčerah lastnih — lakajev ...

„Verjemi, Lucijan,“ je dejal svojemu bratu, „da ni potrebno, da so naše žene lepe; lepe pa morajo biti naše ljubice.“ Abrantesova poroča v svojih spominih, da je imel Napoleon po vseh svojih izkušnjah tako slabo sodbo o ženskah, da je bil vselej resnično presenečen, ako je spoznal kako istinito dobro in plemenito žensko. Ker take niso bile niti Jožefina, niti njegove sestre, niti dvorjanke na Napoleonovem cesarskem dvoru.

Seveda je bila zdaj Jožefina često divje ljubosumna in je obupana jokala. Napoleon, ki ni prenašal ženskega jokanja, jo je tolažil in miril ter prisegal, da je nedolžen ali da je bil zapeljan, da pa se poboljša. Često sta se zakonca naglo spravila in je zavladala med njima nekdanja sreča. Napoleon je pač še vedno upal, da mu Jožefina rodi sina. Ker pa te želje ni doživel, je zamrzel ženo iznovega in se vdal novim izkušnjavam.

Končno je po neki novi sceni z ljubosumno Jožefino izbruhnil v brutalno kričanje: „Tvoja dolžnost je razumeti, da se moram na ta način raztresati! Na vse tvoje očitke odgovarjam enkrat za vselej: meni nima nihče pravice predpisovati!“

Jožefina, ki se je neprestano tresla, da se da Napoleon ločiti, je postala torej mučenica, kaznovana kruto za svoje grehe — zlasti pa za nikoli odpustljivi greh: da je ubila v možu vero v ljubezen in v žensko ... Res pa je, da je bilo njegovo maščevanje naravnost surovo in da so bili njegovi grehi

*) Eme de Remusat: Memoires I., 115.

stokrat in stokrat večji. Bil je do žene brezmejno krivičen in le napram drugim neizprosno moralen, sam zase pa popolnoma brez nravnosti in poštenja.

Še kot prvi konzul je iztrebil iz družbe svoje žene vse dame količkaj dvomljivega slovesa, vse pariške modne levinje in med njimi celo Tallienko, ki bi ji moral biti hvaležen, da mu je z Barrasom nudila prvo poveljništvo, temelj vse nadaljnje njegove karijere. Jožefina je smela občevati le z damami, ki jih ji je on izbral, in nositi toalete po njegovem okusu, dovolj dolge, široke in goste. Tudi kot cesar je kazal nazven najstrožjo dostojnost in nravnost, sam zase pa je zahteval popolno nraavno svobodo. In vrhu tega je bil čisto brez kavalirstva: žensko, zaradi katere mu je ljubosumna Jožefina napravila škandal, je nemudoma odslovil ter se ni sramoval, lastni ženi pripovedovati o njenih telesnih napakah in duševnih nedostatkih. Pripovedoval pa ji je tudi o lepotah in vrlinah svojih bivših ljubic. Napoleon je ostal pač v svoji mladosti brez dobre vzgoje; takta in srčne nežnosti se pri svoji materi ni naučil in zato tudi ni nikoli imel...

„Ljubezen ni nič zame,“ je dejal nekega dne gospe Remusatovi, ki ni bila njegova ljubica in je točno zapisovala vse Napoleonove besede in doživljaje. „Kaj pa je ljubezen? Strast, ki odrine vse v stran in ne vidi nič drugega kakor ljubljeno bitje. Jaz pa nisem ustvarjen, da bi se dal tako omejevat.“

Vendar je tudi Napoleon še enkrat resnično ljubil in ljubljeno ženo spoštoval: bila je grofica Walewska, nekaj nad dvajsetletna plavolasa in plavooka soproga postarnega Poljaka, mrkega, pedantnega in filistrskega moža, s katerim se je omožila nerada in je bila ob njem nesrečna. Bila je plamečca poljska rodoljubkinja, ki se je nadejala, da Napoleon osvobodi tudi njeno domovino. Na nekem batu v Varšavi, ki ga je priredilo poljsko plemstvo na čast cesarju Napoleonu, je opazil veliki zmagovalec tudi njo izmed vseh mnogoštevilnih poljskih krasotic, plemkinj in bogatašinj ter se ji je približal z izrednim zanimanjem. Kmalu je strmel: našel je izjemno duhovito, odlično vzgojeno, popolno damo izredne krasote, čudovito bele in rožnate polti, zvonkega, silno prijetnega glasu in nekoliko melanholške koketnosti.

In naravnost vzplamtel je zarjo. Po svoji navadi je poslal k nji svojega višjega dvornega maršala z vabilom, naj ga obišče na kralj. gradu. Gospa Walewska pa se je za povabilo dvakrt zapored zahvalila. Napoleon je bil presenečen: takega poraza še ni doživel. Še nikoli se mu ni uprla nobena ženska. Začel ji je pisati, a prejel ni odgovora.

A pisaril ji je dalje, neutrudno, dan na dan, razgaljal svoje srce pred njo ter jo rotil in prosil — on, mogočni cesar, neštetikrat z lovorjem ovenčani zmagalec cesarjev, kraljev in neštevilnih generalov, genij, ki ga je občudoval ali sovražil vsak človek na svetu.

Končno mu je verjela, da jo ljubi, in ljubila ga je sama. Takrat je bil Napoleon po dolgih desetletjih zopet res srečen z blago in modro ženo. Vso zimo in do sredi poletja je ostal na Poljskem. Ko sta se morala ločiti, sta si prisegla večno zvestobo. Prisego pa je izpolnila le Walewska.

(Konec prih.)

Naša deca. (Marijana Željeznova — Kokali.)

Naša deca so naša sreča, naša skrb, a mnogokrat tudi naša skrita žalost. Otroci so kakor cvetice po livadi, pestri, sveži. Vsak se razlikuje od drugega. Ti in ti so mnogo bolji, plemenitejši, oni tam so zopet samo zelene rastlinice brez živega cveta, neznatni kakor božja travica, in vendar so tudi oni v okviru prirode divna slika pomešana z bohotnimi cvetovi.

Kadar se igrajo otroci, so kakor v svojem začaranem kraljestvu. Drugo življenje žive, domišljiji njihovi zrastejo čarobna krila. Puste stene se razblinejo kakor megle, stoli, miza in drugi predmeti postanejo vlak, ladje, konji, palače, planine, morje... otroci sanjajo z odprtimi očmi in ne slišijo utripa resničnega življenja. Potem pa pridemo mi in na mah porušimo njihove žive sanje in maliki se prebude iz svojega stanja kakor mesečnik, ki se sprehaja po strehi. Otrokom ni nikoli zadosti igranja — ali mi jih ne razumemo, kakor da nismo bili mi nikoli otroci. Da, mi smo bili otroci in smo na to čisto pozabili. Otroška duša nam je čisto tuja in navadno postopamo z otroki kakor z odraslimi. In to je velik greh.

Tudi šola je mnogo stoletij gledala na otroka kakor na človeka v miniaturni; zaman so se oglašali poedini veliki pedagogi, kakor Rousseau, Pestalozzi, Basedow, Fröbel i. t. d., da je otrok — otrok — vendar je šola drvela dalje po stari poti.

Še-le 10 let pred svetovno vojno se je pričelo novo gibanje v vrstah pedagogov. Zahtevali so preureditev šole, a predvsem pa spoznavanje otrokove duše. Učenjaki, ki se imenujejo psihologi, so se začeli zanimati za otrokova duševna razpoloženja. In glej, prišli so do novih zaključkov. Med ostalim so uvideli, da nenadarjeni otroci ovirajo pouk nadarjenih otrok in da je ta nenadarjenost v mnogih slučajih bolezen ali pa posledica kakšne bolezni. Razdelili so otroke na dve veliki skupini: na normalne in abnormalne otroke. Naprednejše države so ustanavljale zatem posebne zavode za gluhoneme, slepe in duhovno zaostale otroke (ali idijote). Čimbolj so se učenjaki poglobljali v študiranje otrokove duše, tembolj so se odpirala pred njimi nova vprašanja, ki še danes niso popolnoma razsvetljena. Tako je francoski zdravnik Simon pomagal pri delu francoskemu učenjaku Binetu, da sta pričela meriti inteligenco ne samo duhovno zaostalih otrok, nego tudi normalnih otrok. Rezultati njihovih poizkusov so bili naravnost neverjetni. Učenjaka sta uvidela, da so velike razlike v inteligenci med normalnimi otroki iste starosti in da je v zvezi s tem tudi velika razlika v nadarjenosti in v vrsti nadarjenosti posameznih otrok. Binet je iz-

delal cele serije raznih poizkusov za posamezne starosti otrok. Te poizkuse za merjenje inteligence imenujemo z angleško besedo „test“. Binetovo serijo testov je dopolnil in spopolnil ameriški pedagog Therman. Velike zasluge na tem polju ima tudi nemški pedagog Stern, a največ se bavijo s testi v Ameriki, kjer se mora vsakdo podvreči testiranju, kadar si izbira svoj poklic. Zanimivo je pristaviti, da je bil v svetovni vojni „testiran“ v Ameriki vsak vojak in da je še-le potem dobil v armadi mesto, ki je najbolj odgovarjalo njegovim prirojenim sposobnostim. Sedaj po svetovni vojni so se učenjaki tako poglobili v otrokovo dušo, da se je razvila posebna znanost o otrokovi duši, ki je veja splošne psihologije ali dušeslovja.

Kakor sem že poprej omenila, so med normalnimi otroki velike individualne razlike. Po nešteti poizkusih so psihologi in pedagogi razdelili vse normalne otroke po njihovi nadarjenosti na 3 tipe:

1. literarni tip; 2. realni tip; 3. manualni tip.

V literarni tip prištevamo otroke, ki so nadarjeni za leposlovje. To so navadno občutljive in sanjave prirode.

Otroci, ki so bolj razumni nego občutljivi, spadajo v realni tip. To so matematiki, filozofi, kritiki, bankirji itd.

V manualni tip uvrstimo otroke, ki so nadarjeni za ročna dela, n. pr. razni rokodelci.

V vsakem od teh treh tipov so zopet velike razlike. Nekateri otroci so nadarjeni za pesništvo, drugi za zgodovino, tretji za deklamiranje, in vendar spadajo vsi v 1. tip (literarni). Razlike so tudi v nadarjenosti otrok za isti predmet, n. pr. za pesništvo. Nekateri so bolj nadarjeni pesniki, drugi so zopet manj nadarjeni.

Ako pogledamo vse tri tipe otroške nadarjenosti, vidimo, da so potrebni vsi trije tipi onemu stroju, ki ga imenujemo „življenje“. Življenje je sestavljeno iz najrazličnejših komponent in čimbolj napreduje tehnika, večja je potreba za tretjim tipom. Vsak človek je v resnici toliko vreden, kolikor koristi človeški družbi in kolikor pomaga k splošnemu napredku.

„Nadarjenost je nekaj prirojenega“, tako pravimo mi, naši predniki so pa dejali: „Nadarjenost je božji dar.“

Te vrstice o naših otrocih so namenjene v prvi vrsti materam. Matere najbolj trpe, če njihovi otroci niso nadarjeni za matematiko ali za latinščino. Saj so še vendar strokovne šole in ne samo gimnazije! Ni glavno, da otrok postane „gospod“, glavno je, da otrok najde poklic, ki najbolj odgovarja njegovi prirojeni nadarjenosti. Cilj vzgoje in šolanja je, da pošilja v življenje zadovoljne ljudi, a ne zgrešene eksistence. Kolika bol za mater, če je otrok nesrečen v svojem poklicu!

Skupščina Narodnega Ženskega Saveza v Jugoslaviji. (Vida P.)

6., 7. in 8. oktobra so se osmič sestale zastopnice vseh ženskih društev, včlanjenih v Narodnem Ženskem Savezu.

Zborovale so v Splitu, v prostornem Narodnem kazalištu pod razzodnim vodstvom savezne predsednice prof. Leposave Petkovičeve. Udeležba je bila impozantna: okoli 500 zastopnic včlanjenih društev, poleg teh še nad 600 drugih poslušalk. Letošnja skupščina je praznovala 10 letnico saveznega obstoja, nje potek je pričal, koliko je v tej dobi dosegla društvena vzgoja, kako se je članicam razširilo obzorje in kako so se disciplinirale pri debatiranju. Dober vtis je napravilo tudi dejstvo, da starejše članice s pravo razzodnostjo uvidevajo, kako koraka čas pred njimi, in modro prepuščajo delo in besedo mlajšim delavkam, ki so nositeljice novih idej. Same so pač bile ustanoviteljice ženskega gibanja, a začele so v dobi, ko so bili med nami feministični pojmi še nedoločni in je bilo žensko delo večinoma le v dobrodelnih in patrijotičnih nastopih. Prav je, da so te zasluzne pobornice pri takih prilikah na častnih mestih; saj njih nastop kaže, da sicer pazno slede razvoju, a so si vendar v svesti, kako zahtevajo novi časi tudi novih ljudi. Da se je pa tuintam vendar oglasila kaka starejša delavka in je hotela s svojo staro izkušnjo zaustaviti razmah kakemu novemu predlogu, ni nikakor motilo celotnega prijetnega vtisa, da prisostvujem zborovanju treznih, zavestnih ženskih delavk, katerim je osebno častihlepe docela tuje.

Vzpodbujevalno je vplivalo na udeleženke, da je javnost sprejela skupščino z vso spoštljivostjo in priznanjem, da so se otvoritvenega zborovanja udeležili zastopniki političnih in cerkvenih oblasti ter je dnevno časopisje z vznešenimi besedami objavljalo potek zborovanj ter celo povdarjalo, kako naše ženstvo v svojem prizadevanju za nekatera velevažna socijalna vprašanja nadkriljuje moške. Če se spomnimo, kako so pred par leti omenjali časopisi naše zborovanje v Sarajevem le zato, da so imeli priliko za zlobno norčevanje in zasmehovanje prenapetih žensk in da so morale zato odbornice osebno posredovati pri uredništvih, nam je bilo letošnje uvaževanje v veliko zadoščenje.

Dnevni red skupščine je bil zelo obsežen in je zborovanje trajalo 3 dni dopoldne in popoldne. V Savezu je po zgledu Mednarodne Ženske Zveze delo razdeljeno med posamezne odseke, komisije, in je vsak odsek imel na kongresu svoje poročilo.*

* V bodočih številkah bo Ženski svet objavljaj nekatera najvažnejša predavanja z zborovanja.

Kot poročevalka odseka za mir in arbitražo je govorila profesorica Mileva Petrovićeva iz Beograda. Njeno predavanje, zasnovano na smernicah svetovnega miru in mednarodnega razsodišča, je bilo zanimivo baš zato, ker je predavateljica sama sodelovala pri vzgoji onega rodu, ki je moral z vsem telesnim in duševnim junaštvom krvaveti za svobodo svoje zemlje, danes pa priznava novemu rodu, ki je povečini vzrastel brez očeta, brez matere, brez kruha, pravico, da nastopa z vso odločnostjo proti vojni kot nečloveškemu zločinu. Po tako usodnih izkušnjah mora človeštvo vendar spoznati, da je treba mednarodne spore in krivice poravnati z umskimi silami, z mednarodnim rozsodiščem. Povsem umevno je, zakaj je Wilsonova mirovna ideja dobila baš med ženstvom prve svoje apostole. Bodoča vojna ne bo več pozorišče telesnega junaštva, nego le najgroznejši eksperiment tehnike; vzor moderno zayedne žene ne more biti več špartanska mati, ki je vzgajala dete edino za vojščaka, da umira za domovino, nego mati, ki odgaja borce miru in dela za narod in človeštvo. Zato naj preveva našo deco nov duh: ljubezen do vseh narodov. Iz novih učnih knjig naj se izpuste vsi odstavki, ki so gojili navdušenje za vojno. Društvo Narodov bi moralo sprejeti v svoj odsek za mir in rozsodišče tudi ženske zastopnice, ženstvo pa se mora po svojih društvih in javnih spisih seznaniti z namenom in delom te ustanove.

Resolucije, sestavljene v teh smernicah, je skupščina sprejela enoglasno. Dodatno k temu predavanju in v dokaz resnične želje po mednarodnem miru so zborovalke poslale sestriški pozdrav bolgarskim, rumunskim, grškim in turškim ženam, kakor je to storila na lanskem zborovanju bolgarska feministka Pateva.

Odsek za izseljevanje in priseljevanje je imel strokovnjaško poročevalko profesorico dr. Jelko Peričevo iz Splita. V silno izčrpnem in s statistiko podprtem govoru je naslikala stanje našega izseljeništvu ter njega važnost za državo. Splitska „Nova doba“ je ob tem predavanju čestitala našemu ženstvu, ker ima za ta in slična vprašanja več zmisla nego moški svet in si zna najti pot do mesta, od koder more vzbujati zanimanje za ta vprašanja med ženstvom vse države in vsega sveta. V resolucijah je poročevalka zahtevala, naj stopi država v ožje stike z izseljenci, da ohranijo gospodarsko in duhovno vez z domačo zemljo, naj se strokovno sposobne žene nastavijo kot brodski komisarji, naj Savezni odsek za izseljevanje stopi v ožjo zvezo z izseljeniškiimi društvi in naj pri vladi izposluje, da se porabi del izseljeniškega fonda za podporo bolni in bedni deci izseljencev.

Poročevalka odseka za tisk Mila Simićeva iz Beograda je povdarjala važnost časopisja in knjig, ki morajo oblikovati nprav-

stveno vzgojen narod. Zato se mora žena z vso močjo zavzeti za pobiranje škodljivih spisov. V tem zmislu se je Savez že z uspehom obrnil do pristojnega ministrstva in mu je bilo v veliko zadoščenje, ko je letos kralj podpisal mednarodni dogovor proti nemoralnim spisom. Savez se je tudi udeležil letošnje knjižne razstave v Kölnu. Poročevalka očita našemu časopisju, da kljub Savezovim opominom še vedno z veliko važnostjo beleži zločinske dnevne dogodke, med tem ko kulturno žensko delo prezira. Uredništva večjih listov bi morala imeti v svojem uradu tudi ženske, ki naj bi imele poleg drugega, za žensko primerne žurnalističnega dela, tudi nadzor nad inozemskim tiskom, ki prinaša tako netočne vesti iz naše države. Nujno potrebno bi bilo udruženje jugoslovanskih žurnalistk.

Za higijenski odsek je poročala zdravnica dr. Rističevićeva iz Zagreba in je s pretresljivo statistiko dokazala veliko umrljivost dojenčkov po naših selih in mestih. Po deželi je tej nesreči največini kriva nepoučenost mater in zanemarjeno babištvo. Poročevalki je znan na Hrvatskem kraj, kjer vrši službo babice moški!! Najžalostnejše pa je, da je umrljivost dojenčkov po mestih še večja kot po deželi, in sicer zato, ker matere radi zaposlenosti ali iz drugih vzrokov ne doje otrok. Ko bi se narod odrekel predsodkom, alkoholu in se čuval tuberkuloze, bi se zdravstveno stanje v naši državi močno dvignilo. V resolucijah zahteva poročevalka predvsem zakonito in strogo ureditev strokovnega babištva.

Kot poročevalka odseka za vzgojo je govorila profesorica dr. Božena Deželičeva, ki je predvsem obsojala luksuz naših dijakinj. Po referatu se je razvila živahna debata; govornice so ugotovile, da so preveliki razkošnosti po šolah krive matere same in nekatere profesorice oz. učiteljice, ki stopajo v učno sobo nedostojno nalepotičene. Pritoževale so se tudi, da šola dekletā preveč obremenjuje z učenjem, in predlagale, naj se tudi v naši državi osnuje društvo za matere oz. roditelje šolske dece. V takih društvih bi matere, ki največini ne poznajo zahtev nove šole, dobivale pojasnila in nasvete, kako naj pomagajo učeči se deci, da se bosta šola in dom medsebojno podpirala. Duh nove dobe zahteva tudi, naj se mladina izobrazuje tako, da bo upoštevala tudi ženo in njene kulturne zasluge, kar se je doslej popolnoma zanemarjalo. Zato naj se pri bodoči sestavi učnih knjig uvrste med čtivo tudi sestavki o delu in uspehih žene. Savez naj v tozadevnem odseku zbira gradivo, da ga bo dal na razpolago sestavljalcem novih učbenikov.

Odsek za zaščito dece je zastopala Milena Atanackovićeva iz Beograda, ki je govorila o mednarodnem delu za varstvo otrok in o stanju tega vprašanja pri nas, ki je še zelo pomanjkljivo. V

resolucijah se obrača na vlado, naj čim prej izda zakon o zaščiti dece in mladine, naj strogo nadzira in podpira zasebne ustanove, ki se bavijo s tem delom, katero pa mora biti poverjeno le strokovno sposobnim osebam; državni in občinski proračuni naj določijo večje postavke za zaščito potrebne dece. Tudi po tem govoru so udeleženske živo debatirale. Uvaževanja vreden je bil zlasti predlog predsednice Društva krojačic, naj imajo rokodelske vajenke obrtno-nadaljevalne tečaje v popoldanskih urah in ne zvečer, ko jim preti več nevarnih prilik za нравstveno in zdravstveno propadanje.

Iz odseka za pravni položaj žene in državljanstvo omožene žene je poročala Milena Atanackovičeva o novi zakonski odredbi, po kateri lahko obdrži jugoslovenska podanica, ki se poroči z inozemcem, svoje državljanstvo, ako to sama pred poroko uradno izjavi in ako to dovoljuje tudi zakon one države, kateri pripada mož. V tem primeru bi tedaj naša žena še nadalje lahko službovala v državni službi, četudi se poroči z inozemcem.

Odsek za ženske poklice je zastopala Alojzija Štebičeva iz Ljubljane in poročala, kako se Savez ob vsaki priliki zavzema, da se odpre ženi vstop v vse državne službe, kako podpira prizadevanja poklicnih združenj in zahteva, da se povsod izvaja načelo: za enako delo enako plačilo. Po zakonu so danes naši ženi odprte vse panoge državnih služb, le poklic sodnice ji še ni dovoljen. Vsekakor pa je treba ženo obvarovati nekaterih škodljivih poklicev po tovarnah in jo tudi splošno z zakonom zaščititi, da se s tem zaščiti bodoči rodovi in gospodarska sila žene.

O borbi proti trgovini z dekleti sta govorili Danica Bedekovičeva iz Zagreba in zdravnica dr. Maša Živanovičeva iz Sarajeva. Dokler ne bo uvedena enaka morala za oba spola, ne bo rešeno to vprašanje. Javna prostitucija je ukinjena, a tajna je še. Dekleta so sicer prisiljena, da se dado zdravniško pregledati, moški pa so svobodni! Da se izleči ta rana našega življenja, je treba z zakonom popolnoma ukiniti prostitucijo v katerikoli obliki, uvesti zakon glede spolnih bolezni, sprejeti tudi žene v policijsko službo in omogočiti slehernemu dekletu strokovno izobrazbo, ki edina obvaruje ženo siromaštva in odvisnosti ter s tem prostitucije.

V tem zmislu je bilo zasnovano tudi prezanimivo predavanje policijske uradnice Darinke Lederjeve iz Zagreba: „Zločinstvo ženske omladine z ozirom na dvojno moralo.“ Govornica je s primeri iz svoje službene prakse pretresljivo poudarila izrodke tozadevne socialne krivice in s pristranskimi nazori zaščitene morale.

O organiziranju kmetske žene je navdušeno govorila Julka Patrijarhova. Potom izobraževanja po organizacijah bi se zdravstveno stanje po deželi dvignilo, prehrana prebivalstva izboljšala, narodna umetnost bi se sistematično razvijala v obrt, ki bi lahko zalagal zunanje trge ter bi tako dvignil narodno gospodarstvo. Organizacija selske žene mora biti nadstrankarska. Kmetska dekleta naj se izobražujejo po gospodinjskih tečajih v domačem kraju, a ne po gospodinjskih šolah in internatih v mestu, ker se s tem odluje vaškemu načinu življenja ter se tudi nečejo več močiti na kmete. Izmed vseh govorov je to predavanje najgloblje seglo v dušo zborovalk. Izredno navdušeno so odobravale njena izvajanja, glavne odbornice pa so v priznanje in hvaležnost predavateljico na odru poljubile, kar je vsekakor dokaz, kako je naša žena ozko spojena s svojo grudo.

K temu vprašanju je Slavka Glaviničeva dodala še pregled selskega ženskega združenja na Angleškem, kjer je letos tudi naše zastopstvo prisostvovalo glavnemu zborovanju v Londonu.

O telesni vzgoji ženske mladine je predavala Minka Kroftova iz Ljubljane. Večini udeleženk je bilo to vprašanje doslej še nepoznano polje. Čeprav so odobravale poročevalkina nazarja o etičnem in zdravstvenem pomenu strokovne telovadbe, o razumno in higijensko gojenem športu ter o umetniško pojmovanem plesu, so vendar odklonile nekatere predložene resolucije. Vprašanje telesne vzgoje je bilo sredi ostalega, temu tako različnega programa vsekakor točka sama zase ter si bo moralo šele utreti pot na dnevni red društvenih sestankov. V naši mladi državi je pač še toliko drugih nujnih potreb, da v tem pogledu s svojim delom še ne moremo slediti ženam starejših držav; vendar je prav, da si tudi naša žena začinja usvajati pomen in smernice pravilne telesne vzgoje.

O enotnem delovanju društev je govorila še Alojzija Štebijeja. Ugotovila je, da je ženskih združenj v državi odločno preveč. Pri takem cepljenju moči je uspešno delo nemogoče, ker sposobnih delavk za toliko društev nimamo; če ima več društev iste dobre delavke, se te ne morejo polno uveljaviti ne v enem ne v drugem kraju; če se pa mora društvo zadovoljiti z nesposobnimi delavkami, je s tem že izgubilo zmisel. Pri nas se novo društvo često ne osnuje iz potrebe, nego iz osebne častihlepnosti. Na vodilna mesta se večkrat postavljajo žene, ki se odlikujejo po svojem osebnem položaju in zvezah, ne pa po sposobnosti. Vsako društvo bi moralo biti v rokah moralno in razumsko sposobnih žensk. Poročevalka predlaga, naj bi se po večjih krajih ustanovile delovne zajednice, ki bi obsegale več društev in bi skrbele, da se delo med njimi smotreno porazdeli.

Tudi ta predlog je vzbudil viharo debato in je bil skupno s predlogom o telesni vzgoji izročen Savezu v podrobnejše proučevanje. Konečno so zborovalke sklenile, da se započne zbiranje prispevkov za zgradbo Saveznega doma v prestolnici.

Tako so minuli trije dnevi delovnega zborovanja. Zborovanje je bilo spojeno s svečano otvoritvijo, s plenarnimi sejami, s polaganjem venca pred spomenik Grgurja Ninskega in s počastitvijo spomina v morju potopljenih vojakov, s pozdravnimi oddanimi in prejetimi brzojvankami, z ogledovanjem zgodovinskih zanimivosti in s pristrčno čajanko, katero sta složno priredili splitski ženski društvu „Narodna ženska udruga“ in katoliška „Danica“.

Ves čas zborovanja sem imela vtis, da je bil program res preobsežen. Letna skupščina naj bi imela namen, da si društva pregledajo delo, izvršeno tekom leta v skupnem središču svoje matice, da spoznajo sliko vseh onih splošnih življenjskih potreb, ki so torišče ženskemu prizadevanju, in da si skupno opredelijo načrt za bodoče poslovno leto.

Poročila naj bi bila izčrpna in pregledna, toda kratka. Pri letošnjem zborovanju pa so jih poročevalke razširile v dolga predavanja, od katerih vsako bi bilo zelo umestno na sestankih poedinih društev, a ne na tako velikem skupnem zborovanju. Nekaterim poročilom se je tudi poznalo, da so jih sestavile govornice same brez sodelovanja odseka, kateremu pripadajo; zato so bila nekatera jako nepopolna, druga zopet zasnovana tako, da so upoštevala le lokalna dejstva, ali tako, da se niso z resolucijami strinjale niti one društvenice, katere je govornica zastopala. Za prihodnjo skupščino (kraj zborovanja še ni določen) se morajo poročila vsekakor temeljiteje sestaviti, da bodo res dala jasno sliko o jasnem in smotrenem delovanju odsekov; po številu pa morajo biti vsekakor manjša, da bodo mogle zborovalke potem o njih zopet temeljito in stvarno poročati v svojih domačih društvih.

Mislim, da govorim v imenu večine udeleženk, če se izpodtaknem nad razpravnim jezikom. Ne da bi ne bile razumele naših slovanskih besed, izrečenih v tem ali onem narečju, ali neprijetno nam je bilo poslušati govore, prepletene z neštetimi tujkami. Izrazov: nacionalno, internacionalno, komisija, emigracija, arbitraž, efikasno, ekonomsko, subvencionirano in sličnih je kar mrgolelo, da sem se včasih vprašala: je li res naš jezik tako siromašen? Če čistimo iz njega nemške in turške besede, ali ga moramo potem trpati z latinskimi!? Ponovno moram tudi izraziti pomislek proti dosledni rabi samostalnika v moškem spolu za označenje ženskih poklicev: „... nakon reči, koje je progovorio naš sekretar prof. doktor Mila Miletić, pa blagajnik Desanka Gjurić, pa urednik Milena Dučić ter slični

nestvori. S kakšno pravico uveljavljajo naše feministke svoje novo slovnishko pravilo: da se tvorijo imena preprostih ženskih poklicev s končnico (-ica, -ka, -inja, -ilja), nazivi intelektualk si pa osvajajo kar moško obliko?! Ali: naša blagajnica, predsednica, urednica, profesorica, doktorica ... ali pa: naš učitelj Ana, naš kuhar Ivanka, naš postrežnik Minka!! Protislovja slovnishka pravila ne poznajo! Skrajni čas je, da bi naši jezikoslovci napravili odločen konec temu skrunjenju jezika, če tega nečejo storiti feministke, od katerih so nekatere same profesorice slavistke!

Zakriti s temnimi zavesami . . . (Reditivoj Rchar.)

*Zakriti s temni zavesami
preteklih dni razgledi so vabljivi,
utonila v zarji sajasti in sivi
so mlada jutra jasnih, solnčnih nad.*

*Zvenelo cvetje rosnih je livad,
in vedno bližji so jesenski dnevi,
bolj medli — prej žarečih — očk odsevi,
in vedno bolj in bolj se bliža čas,
ko bo izginil ves nekdanji kras.*

*Bridkost bo trpka v dušo tvojo ségla,
s spominov strupom jedkim jo prepregla,
za dnevom pustim pust bo tekel dan,
ko reka kalna čez samotno plan...*

Ne govori, sestra. († Srečko Kosovel.)

*Ne govori, sestra,
in ne sprašuj čemu,
jaz vem le to samó,
da ne morem,
ne morem nazaj.*

*In ne sprašuj, čemu
sredi gmajne žalosten brest
ihtí, ihtí brez miru,
in kaj je njegova bolest.*

*Ozek je trotoar
kakor siv meglen trak,
po njem stopa bolen korak,
pred očmi in za njimi je mrak...*

Po ženskem svetu.

Bolgarski ženski Savez je imel koncem septembra 23. redno skupščino pod predsedstvom Dimitrane Ivanove v Šumenu. Poleg društvenih poročil so bila na dnevnem redni tri predavanja: Delo kot vrednost in zmisel v življenju; Obča dekliska izobrazba, Poklicna dekliska izobrazba. Savez izdaja društveno glasilo „Ženski Glas“ ter se pripravlja za zgradbo lastnega doma v Sofiji.

Slovenska karmeličanka sestra Marija Imakulata s Sela pri Ljubljani je odpotovala v Siam v Aziji, od tam pojde na Kitajsko v francoski karmeličanski samostan, kjer redovnice z molitvami in premisslivanjem podpirajo delovanje misijonarjev.

Na čelu angleške Delavske stranske je sedaj žena Suzana Lawrence. Bila je šolska upraviteljica v Londonu, pozneje državna postajnica v ministrstvu za narodno blagostanje. Pri volitvah za predsedništvo sta kandidirala tudi dva poslanca, pa sta propadla in je dobila največ glasov ženska kandidata.

VI. kongres Mednarodne Zveze za mir in svobodo je bil letošnje poletje v Pragi. Predsedovala mu je znana dobrotvorka Jane Addams iz Amerike. Udeležilo se ga je nad 200 zastopnic iz držav vsega sveta. V številnih predavanjih so obravnavale vprašanje svetovnega miru in grozoto vojne. Sklenile so, da bodo poslale čim večje število delegatk na Rusko, da bi tam osebno spoznale razmere, in da bodo pozvale države, včlanjene v Društvo narodov, naj pred 10. svojim zasедanjem obravnavajo vprašanje jugoslovensko-bolgarske meje; poslale so tudi sovjetski in kitajski vladi brzoglasen poziv za ohranitev miru ter v Avstrijo za poravnavo spora med sovražnimi strankami.

Rumunke so dobile letos volilno pravico v občinske in okrožne zastope ter upajo, da bodo še tekom tega leta dosegle tudi volilno pravico v poslansko zbornico. Pred 10 leti Rumunke sploh še niso poznale ženskega gibanja, po 10 letih pa imajo že tak uspeh.

Zborovanje Zveze akademsko izobraženih žen je bilo avgusta meseca v Ženevi. Nad 400 zastopnic iz vseh naprednih držav v svetu se ga je udeležilo. Govorile so o mednarodnih študijskih podporah, o preobremenjenju univerzitetnih in srednješolskih dijakinj, o brezposelnosti visoko izobražene žene, o uspehih v poedinih znanstvenih strokah, o izmenjavi profesoric med raznimi državami in slično.

Avstrijske učiteljice so imele na programu svojega letošnjega društvenega zborovanja tudi točko: življenski pouk v šoli. Zahtevale so, naj se uvede med učno snov tudi ta predmet. Mestna in podeželska ženska mladina naj se že v šoli uči opazovati resnično sodobno življenje ter se z izkušnjami iz praktičnega življenja vzposobi, da bo znala živeti življenje gospodinje, matere in tudi samske poklicne ženske.

Materinstvo.

STANJE NOSEČE ŽENE.

Začetkom nosečnosti se žena navadno slabo počuti; so pa tudi osebe, katerim to stanje ne povzroča prav nikakih bolnih znakov. Nikakor ne sme ženska misliti, da je tem bolečinam kriva kaka njena bolezen, za katero doslej ni niti vedela. Večkrat baš najzdravejša ženska težko nosi, prejš slabotna in občutljiva se pa v nosečnosti dobro počuti. Gotovo je seveda, da dobi močna slabokrvnost, rahitika, načeta pljuča v novi telesni spremembi svoj odziv. Vendar radi tega ni treba obupavati. Ko minejo prvi 4 meseci, navadno tudi bolečine prenehajo.

Bolni pojavi v nosečnosti so različni. Nekatero večkrat hipno spreletava mraz in vročina, posebno v spodnjem životu. Trebuh in križ sta bolj občutljiva, duševno razpoloženje je nenavadno: ali je žena neutemeljeno žalostna, slabe volje, zaspana, boječa, razdražljiva, ali pa nenavadno vesela. Nekateri krvne žile po nogah nabreknejo in pomodre, žena čuti težo in onemoglost v nogah. Drugim sili kri bolj v glavo, bole jih zobje, barvo v obrazu naglo spreminjajo, blede so, okoli oči se pokažejo modri kolobarji, večkrat dobe po koži rumenkaste lise. Nekaterim postane želodec nenavadno občutljiv, napadajo jih slabosti v mehuru in jih peče, bljuvajo, v ustih se jim nabira obilna slina, sleherni stvar se jim gnusi, zlasti pred zajutrkom se jim obrača v želodec. Do gotovih jedi čutijo posebno slast, do drugih gnus. Marsikateri pa v nosečnosti diši baš ona jed, ki je prej ni marala. Prebavni organi bolje delujejo, zato je nenavadno mnogo, telo se ji poredi in odebeli. Krvni obtok je živahnější, telesna toplota se okrepi in da osebi pečat zdravja. Poleg teh sprememb ima večkrat tudi voda drugo barvo in peče.

Slabotne ženske in one, ki so podvržene posebnemu obolenju, naj se obrnejo do zdravnika, da ji da potrebna navodila in zdravila za lajšanje bolečin. Drugače pa

naj žena živi kakor navadno, le velikega napora, prehlajenja in razdražljivih jedi in drugih nezmernih užtkov naj se izogiblje. Alkoholne pijače, tobak, slab zrak so ženski sedaj še bolj škodljivi kot prej. Zelo potrebna je telesna čistota. Osebe, ki so vajene mrzlega umivanja po vsem telesu, naj ne opuste tega v nosečnosti. Umivanje prsi in spodnjega života utrjuje najvažnejše ženske organe. One pa, ki, žal, niso prijeteljice mrzle vode, naj se redno umivajo s toplo. V vsakem primeru se je treba varovati hipnega ohlajenja, zato se naj žena umiva v prostoru, kjer ni prepiha, in naj se dobro obriše ter hitro obleče.

Novejše zdravnice trdijo, da zdravemu organizmu v nosečnosti in ob mesečnem perilu nikakor ne škodi kopanje v mrzli vodi, telovadba in sploh ves navadni način življenja. Gotovo pa je, da od mladosti utrjeno telo z lahkoto prenese marsikaj, kar je neutrjeni ženski lahko pogubno.

Dojilja in kava. Dolgo so mislili, da v pravi kavi ni strupa. Pred leti je še neki ameriški bogataš potrosil ogromno vsoto za nagrado kemikom, ki bi preiskali kavo za ozirom na njeno škodljivost. Ugotovili so, da kava ne vsebuje strupa in zato ne škodi glovčskemu organizmu. Danes pa je neizpodbitna resnica, da je v kavi strup, kofein, ki je za živce vsekakor škodljiv. Da doživje ljudje kljub rednemu vživanju kave visoko starost, je pač razlog to, da ne vživajo močne kave, nego večinoma pomešano z ječmenom in mlečno, pa tudi zato, ker je drugače njih življenje zdravo. Prava, čista kava je otroškemu živčevju škodljiva, gotovo dojenčku najbolj. Kemično raziskovanje materinega mleka je dokazalo, da je v mleku kofein, če je mati prej pila kavo. Zato naj se doječa žena izogiblje prave kave kakor alkohola in tobaka. Vsi ti strupi preidejo v njeno živčevje in mleko, kar pokaže posledice na otroku. Kateri je tedaj otrokovo zdravje res na srcu, naj bo previdna pri hrani.

Dojenčkovo perilo. Ko misli mati na obleko dojenčkovo, naj upošteva pri tem štiri stvari:

Namen obleke je, da brani dete pred mrazom. Zato mora biti primerna letnemu času. Ne sme se pa pri tem pretiravati. Čeprav mora biti mlado telesce v prvih mesecih življenja bolj pokrito kot v poznejši starosti, je tudi resnica, da previsoka toplota detetu škoduje. Prve tedne naj znaša toplota neposredno med telescem in pokrivalom 30°. Da se ustvari ta toplota, mora biti novorojenček tudi poleti toplo pokrit, v zimskih nočeh je treba v hladni sobi posteljico še umetno segreti s steklenico vroče vode.

Drugi namen dojenčkovega perila je, da drži telesce v suhem. Prve mesece se dete neprestano moči, bodisi z uriniranjem ali s slino. Mokrota pa razdraži nežno kožico, da se rada vname in rani. Zato je treba dete večkrat previti in preobleči, najmanj šestkrat na dan ga je treba predejeti v suho. Pri tem moramo paziti, da je vsako blago, ki pride v dotiko s kožo, tako, da se da ne samo prati nego tudi kuhati. Flanela in katerokoli volнено blago ni uporabno, ker je znano, da ne prenese želite, ker se pri kuhanju skrči, postane trdo in izgubi toplotu. Bolj pripravna je bombažina.

Pri dojenčkovem perilu je treba gledati tudi, da je dovolj ohlapno in se bo dete svobodno gibalo v njej. Le če se lahko giblje po mili volji, mu bo krvni obtok živahen, mišičje krepko in udje pravilno razviti.

Naposled naj mati pri nabavi perila in obleke misli tudi na svoje delo, na svoj trud in strošek. Obleka, ki je iz preobčutljivega blaga, ali iz katere se le s težavo odpravljajo madeži, da materi mnogo nepotrebnega posla pri pranju.

Higijena.

Migrena je silno močan glavobol, ki se ga glovec ne iznebi zlepa. Pojavi se nenadoma, bolnica se počuti slabo, nekatera celo omedleva in bruha iz želodca. Traja po ves dan, pa tudi po več dni skupaj. Zanimivo je, da je migrena po večini le ženska bolezen, moški jo imajo le redkokdaj. Kaj je vzrok migreni? Iskati ga je treba ali v boleznih pri prebavljanju ali v živčevju. Ženske, ki trpe na migreni, so često obupane, ker jim vsa zdravila ne pomagajo. Dobro jim dene, če leže v mirni, temni sobi. Topli obkladki na glavo jim bolj polajšajo bolečino kot mrzli. Migrena se mora zdraviti takrat, kadar poneha, a ne med bolečinami. Ker ni vzrok boleznih pri vsaki osebi enak, zato je tudi zdravljenje različno: plehka, nerazdražljiva in nepikantna jed, ureditev prebave, masaža in elektriziranje glave ter še drugo.

Obvezno cepljenje proti jetiki so uvedli v Pragi. Cepili bodo že dojenčke kakor proti kozicam. Protituberkulozno cepljenje je bilo doslej že precej razširjeno in na shodu praških zdravnikov je bilo ugotovljeno, da umira zadnje čase v Pragi od jetike mnogo manj ljudi kot prej. Morda se bo vendar znanosti posrečilo zajeziti to kužno bolezen, kakor je iztrebila s sveta ali vsaj omejila že toliko drugih.

Opeklina. Kadar se opečeš samo toliko, da je koža rdeča in boleča, jo namaži z

oljem. V lekarni dobiš tudi apneno ali svinčeno-kislo vodo, s katero napraviš na rano moker obkladek.

Če se opečeš tako, da se napravijo mehurčki, razbeli nad ognjem iglo in prebodi z njo mehurje. Potem namaži z oljem ali pa polagaj obkladke s svinčeno-kislo vodo. Kdor se pa tako popali z ognjem, da se mu pri tem sežgo kosi kože in odpadejo, mu okopliji dotični ud v mlačni vodi, potem rano namaži, pokrij in obveži. Ponesrečencu pa daj piti močno kavo ali čaj s konjakom.

Naša hrana pri zimskem športu. Poleti oddaja naše telo manj toplote kot pozimi; zato vživamo v vročini hrano, ki ima manj kalorij. Sonce samo nam pošilja poleti več ultravijoličnih žarkov, kar nekako nadomešča hrano, ki ne vsebuje obilice vitaminov. Istotako učinkuje sonce tudi na visokih gorah. Drugače pa je v nižini, kamor ne prodirajo več vsi žarki. Zato bi moralo biti na naših mizah po možnosti vedno sveže sadje, limone, pomaranče, paradižniki, surovo maslo ali ribje olje! Ribjega olja pri nas kar ne cenimo dovolj. Pomislimo le, da se ž njim hranijo polarni prebivalci, ki prežive večji del leta v snegu in temi. Svetlobe nimajo dovolj, solčne toplote ne, hrana je borna, in vendar so zdravi in dolgo žive. In za to se morajo zahvaliti ribjemu olju. Ta tekočina, ki jim je vsakdanja hrana, jim daje vitamine, kalorije in vse drugo, na čemer jih je priroda prikrajšala.

Iz lastnega opazovanja vemo, da večina ljudi pozimi več je nego v vročini. Če potem pijemo še mnogo mleka ali drugih pijač, ki imajo podobne sestavine, povečamo svoji prehrani vsebino kalorij. Priroda itak sama pomaga in svetuje našemu telesu, česa potrebuje v tem ali onem času. Kako se nam poleti prilaga čista mrzla voda, razredčeni in kisli sadni sokovi, lahek hladen čaj, kar vse na eni strani ne proizvajajo kalorij, na drugi pa nadomesti vodo, katere toliko oddajamo s potenjem.

Pri zimskih turah, tudi v višini, je dobro, da jemljemo s seboj surovo maslo, slanino, (celo ribje olje), orehe, jako dobro je orehovo in mandeljno olje, sladkor in zlasti čokolada. Izvrsten je tudi limonov sok, ki si ga lahko pripravimo v dobro zamašene stekleničke.

Kuhinja.

Divjačina. V 2½ litra vrele vode deni košček rumene kolerabe, korenja in nekaj čebule, malo peteršilja in zelene, 1 lavorjev list, malo timjana, par zrn popra in toliko kisa, da bo kvaša tako kislá, kot je poná-

vadi okisana juha. Zelo okusna kvaša je tudi, če se pridene en smrekov vršiček in par listkov rožmarina. Ko se je kvaša ohladila, jo zlij na divjačino, jo pusti 2—3 dni v njej. Divjačino potem, ko jo vzameš iz kvaše, nasoli, pretakni prav pogosto s prekajeno slanino, prideni vso zelenjavo in dišave iz kvaše, polij z razbeljeno mastjo in jo prav počasi peci v pečici. Med pečenjem jo polivaj s kvašo. Ko je že dovolj mehka, jo vzemi ven, v kozico pa deni 1 žlico moke in 1 žlico drobtinc iz rženega kruha. Ko to zarumeni, dolij ¼ litra kisle smetane, in ko to zavre, še z juho ali s kvašo! Divjačina se zreže na koščke, zloži v kozico, da cela še enkrat prevre. Kadar jo zlašaš na krožnik, je treba omako precediti.

Omaka ne sme biti ne pregosta ne preredka, ne sme je biti ne preveč ne premalo. Če jo serviramo s krompirjem ali z mesom, računamo na osebo skoro ¼ litra omake, torej pol čaše. Če je omaka zelo gosta in izdatna, je je treba manj, včasih je zadoštuje le par žlic na osebo; redke omake, posebno sladke, pa moramo pripraviti precej.

Omaka mora biti lepe barve, vendar so nekatere okusnejše, če so blede, druge če so zagorele. Če hočemo imeti svetlo omako, ne smemo mešati prežganja predlogo na ognju, nego le toliko časa, da se čebula in moka rahlo zarumenita. Zagorele omake ne smejo biti pretemme, ker grenijo. Če ni močnato prežganje dovolj zagorelo, si pomagamo s čebulo: celo čebulo z rujavo kožico kuhamo v omaki potem, ko smo prežganje že zalili. Ko je dovolj zarumenelo, vzamemo čebulo iz omake.

Za zagorele omake imajo nekatere kuharice že kar pripravljeno prežgano moko v zaprtem kozarcu; pa jo pridevajo omakam po potrebi. To moko si prej pripravijo tako: na 4 velike žlice bele moke vzamejo pol male žličke sladkorja in to zarumene na ognju v železni kozici, seveda brez masti. Omakam dodajamo včasih dišave. Vsaka začimba pa ima svojo zahtevo, da pride res do veljave. Če okisamo omako z vinom, ga prilijemo malo prej; predno damo jed na mizo. S kuhanjem se namreč dober duh vina pokvari. Istotako je najboljše, da pridenemo zdrobljene začimbe šele nazadnje; poper v zrnu, lavorjev list, čebulo in paradižnikov sok pa pridenemo takoj, ko primešamo moko, da se potem še duši in kuha.

Nova kuharica več ne pošilja na mizo zelenjave na prežganju. Najraje jo samo skuha in zabeli s surovim maslom. Če pa tega ne more, je ne posiplje z moko in tudi ne pokuha na prežganju, nego jo omehača in zgosti z masleno moko. 10 g surovega

masla vgnete s toliko moke, kolikor je to maslo vplije, in napravi kroglico. Potem jo vrže v zelenjavo, kjer se raztopi, pomeša med jed, da jo lepo zgosti in omehča.

Ruska zeljna juha. Deni v večjo kozico žlico masti in zarumeni na njej malo čebule, prideni nekoliko paprike in prav malo vode. Ko se pokuha, stresi v to zrezano goveje ali telečje meso in ga praži. Ko je mehko, prideni še na kocke zrezanega krompirja in približno na kvadratke zrezanega zelja, zalij z juho (ali z vodo) in kuhaj. Naposled zabeli še s prežganjem.

Izvrsten jabolčni kolač. a) Za štiri osebe vzemi 15 dkg suhe bele moke, 12 dkg surovega masla, 10 dkg sladkorja v sipi, 1 kg jabolk, 2 jajci. Na ploč si presej moko in jo zamesi s toplo vodo, v kateri si raztopila par žrnice soli in mali košček surovega masla. Vrh tega ubij 1 jajce. Ko mešiš, ugnetaj tako, da začneš v sredi in polagoma pobiraš moko v okroglici, ne pa da jo spravljaš v sredo na kupček. Ko je testo dobro ugnetenno, ga pokrij s skledico, da počije in da se ne pokrije s trdo skorjo. Med tem si olupl in tanko zreži jabolka, vmešaj v posodi ostalo maslo, slaak in rumenjaki od drugega jajca; utepi sneg in ga narahlo vmesaj v nadev. Razvaljaj testo, pomazi z vmešanim maslom, sladkorjem in jajcem, potresi na to jabolka ter zvij. (Nekatere dodajajo še rozine ali kakao.) Peči v primerno vroči pečini.

b) Recept iz dunajske gospodinjske šole: 14 dkg surovega masla, 5 rumenjakov, 7 dkg sladkorja zmešaj kakor za torto Nato vmešaj še 7 dkg drobtinic (iz prestarega kruha niso dobre, najboljše so iz rogljičkov in boljšega kruha). Posebej pripravi 6 lepih, mehkih, olupljenih in narezanih jabolk, potrosi jih s cimetom in polij z gosto kislno smetano ter jih nekoliko stlačij z žlico. Zmešaj jabolka in prej vmešana jajca ter potresi ta nadev na tanko razvaljano testo, zavij in peči na podolgovatem pekaču. Ko se skorjica zarumeni, polij kolač s $\frac{1}{4}$ l zavrele kisle smetane in še dobro popeci. Pred obedom razreži in rahlo potresi s sladkorjem.

Cajno pecivo. Mešaj $\frac{1}{2}$ kg sladkorja, $\frac{1}{4}$ kg surovega masla, 2 rumenjaka, 1 celo jajce, in sicer toliko časa, da se zmes lepo speni. Potem primešaj počasi še četrť in pol kg moke ter nekoliko rozin. Pripravi si pekač, namaži ga z maslom in potresi z moko, pa delaj nanj iz tega testa kupčke. Zajemaj z žlico. Deni v vročo peč in peči naglo, da se hitro strdi. Če ni peč dovolj vroča, se maslo topi in pecivo ne bo imelo ne oblike ne okusa. Nekatere kuharice tudi sole; pa ker je toliko sladkorja, skoro ni treba, saj je boljše, da vživamo čim manj soli. Za vsako pecivo moko presuši, presejaj in po-

grej, pa bo mnogo lepše, kakor če jo umešiš kar iz vreče.

Koštrun v polivki. Deni v kozico: mast, čebulo, šetraj, korenček, zeleno in meso, pa ga praži v tem toliko časa, da bo mehko. Potem ga vzemi iz kozice. Daj na mast žlico moke in pomešaj, prilij malo juhe in prevri, prideni še kisle smetane ter vse to precedi na meso in serviraj.

Hranilna vrednost živil. Neprestano se znanstveniki bavijo z raziskavanjem, katera hrana ima najizdatnejše sestavine v sebi. Prej so živila ocenjevali po tem, koliko maščobe, sladkorja, beljakovin itd. vsebuje ta ali ona jed. Danes si pa ustvarjajo novo teorijo, takozvano potencialno teorijo, ki primerja in sodi hranilno moč z ozirom na solnčno svetlobo. Nemški zdravnik Bircher-Benner pravi, da je potencial spektralno zgrajene energije žive rastlinske snovi enak solnčnemu spektru ali svetlobnemu potencialu 6000⁰ C. Ta polni potencial ima pa le sveža in surova rastlinska hrana, sveže surovo mleko in sveža surova jajca. S kuhanjem, pečenjem in konserviranjem se potencial zmanjša. Posebno nizek je potencial mesa, ki ni nič drugega kot pretvorjen rastlinski produkt, združen z razkrojem. Ta učenjak smatra živila za nekatere akumulatorje (zbiralce) energije in jih deli v tri potencialne stopnje. Vsa njegova teorija je pač v tem, da je rastlinska hrana najboljša in da ima surova hrana večjo moč nego kuhana. Zdravnik Benner ima že mnogo let sanatorij, v katerem pripravljajo bolniško hrano le po receptih njegove teorije. Pišejo, da se je izkazala kot prav dobra.

Gospodinjstvo.

Po kmetih imajo še pohišstvo, ki ga je treba pomivati in ribati. Najbolje je, da se opravi to delo takrat, ko sije solnce in se hitro suši. Z deževnico se les najlepše omije in bo treba prav malo mila, sode pa sploh ne. Kar imaš posebno nežne lesene robe, jo pomivaj s kislim mlekom, pa bo jako bela in tudi trpežna, ker mleko ne razjeda lesa.

Kuhinjsko posodo imej po možnosti zaprto. Včasih so jo bahavo obešali po zidu ali jo razstavljali po odprtih policah. Danes pa gledamo v prvi vrsti na čistočo pri posodi in na štedenje s časom. Obešena posoda se rada zaprašja, pomivanje in brisanje polic je zamudno, muhe in drugi mrčes lahko obleže posodo, da ne govorim o mački, ki tudi vse pretakne in prevoha. Če imaš le kaj prostora v omari, spravljalj tudi posodo vanjo. Seveda jo moraš prej dobro posušiti in obrisati, drugače bo v omari zatohel duh.

ELEGANTNA
·DAMA·

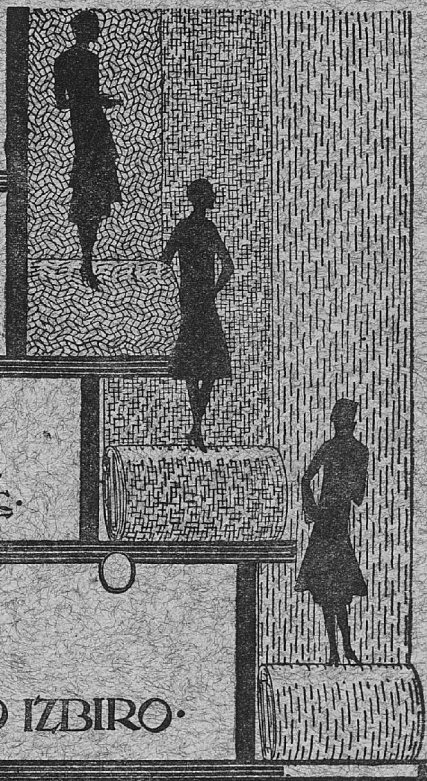
KUPUJE
·ZA PLAŠČ·

V
EDNO
·NAJMODERNEJŠE
VZORCE·

O
GLEJTE SI
·NAŠO BOGATO IZBIRO·

A. & E. SKAIBERNE

LIUBLJANA

*Tako
nežno je in čisto*

skozi in skozi parfimirano, prijetno osvežujoče, svetlo v barvi. Lepo zavito. Elida kvaliteta, najprijubljenejše milo, favorit vseh.

ELIDA *Favoris* MILO